

FI Dnr 16-
17599

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Förslag till nya regler om försäkringsdistribution samt vissa ändringar i fondregler

Sammanfattning

Finansinspektionen föreslår nya föreskrifter som ska gälla för den som driver verksamhet enligt en föreslagen lag om försäkringsdistribution. Reglerna, som ersätter föreskrifterna och de allmänna råden om försäkringsförmedling, ställer bland annat utökade krav på vad en ansökan om tillstånd ska innehålla, vilken kunskap och kompetens en försäkringsdistributör ska ha, interna regler för verksamheten, ersättning till anställda, samt vilken information som den ska lämna till sina kunder. Reglerna innehåller även nya krav på försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar.

Därutöver föreslår Finansinspektionen följdändringar i föreskrifter om försäkringsrörelse, allmänna råd om styrning och kontroll i finansiella företag och föreskrifter om finansiell rådgivning till konsumenter.

De nya och ändrade föreskrifterna genomför, tillsammans med ny lagstiftning om försäkringsdistribution som regeringen föreslår, direktivet om försäkringsdistribution (IDD).¹ Föreskrifterna och lagen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2018.

Finansinspektionen föreslår även ändringar i föreskrifter om värdepappersfonder samt i föreskrifter om alternativa investeringsfonder som inte har samband med genomförandet av IDD.

Förslagen innebär bland annat nya krav på vilka åtgärder en fondförvaltare ska vidta när den lämnar råd om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet och när förvaltaren tar emot medel med redovisningsskyldighet. Det föreslås även en ändring i föreskrifterna om förvaltare av alternativa investeringsfonder som innebär att AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder kvartalsvis ska rapportera innehav för varje specialfond som bolaget förvaltar till Finansinspektionen. De ändrade föreskrifterna föreslås börja gälla den 1 augusti 2018.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution (omarbetning).

Innehåll

1	Utgångspunkter	3
1.1	Målet med regleringen	3
1.2	Nuvarande och kommande regelverk	5
1.3	Regleringsalternativ	7
1.4	Rättsliga förutsättningar	8
1.5	Ärendets beredning	9
2	Motivering och överväganden	9
2.1	Allmänna utgångspunkter	9
2.2	Tillämpningsområde och definitioner (1 kap.)	10
2.3	Ansökan om tillstånd (2 kap.)	11
2.4	Kontroll av anställda, anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare (3 kap.)	13
2.5	Kunskap och kompetens (4 kap.)	15
2.6	Insikt och erfarenhet (5 kap.)	20
2.7	Skötsamhet i ekonomiska angelägenheter (6 kap.)	21
2.8	Ansvarsförsäkring (7 kap.)	21
2.9	Regler för verksamheten (8 kap.)	23
2.10	Rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys (9 kap.)	26
2.11	Klagomålshantering (10 kap.)	29
2.12	Information till kund (11 kap.)	32
2.13	Dokumentationsskyldighet (12 kap.)	35
2.14	Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (13 kap.)	37
2.15	Ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar (14 kap.)	39
2.16	Anmälningar och underrättelser till Finansinspektionen (15 kap.)	40
2.17	Övergångsbestämmelser	41
2.18	Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsrörelse	42
2.19	Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag	43
2.20	Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om finansiell rådgivning till konsumenter	43
2.21	Rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder	43
2.22	Hantering av redovisningsmedel	46
2.23	Bestämmelser om strukturerade insättningar	46
2.24	Innehavsrapportering för specialfonder	47
3	Förslagets konsekvenser	48
3.1	Utgångspunkter	48
3.2	Förslag till nya regler om försäkringsdistribution	49
3.3	Förslag till ändring av försäkringsrörelseföreskrifterna	73
3.4	Förslag till ändringar på fondområdet	74

1 Utgångspunkter

1.1 Målet med regleringen

1.1.1 Förslag med anledning av försäkringsdistributionsdirektivet

Europaparlamentet och rådet har antagit ett direktiv om försäkringsdistribution² (IDD eller försäkringsdistributionsdirektivet). Direktivet syftar till att ytterligare precisera och utvidga reglerna i direktivet om försäkringsförmedling³ (IMD) för att göra det möjligt att bedriva försäkringsdistribution. Detta innebär att konsumentskyddet stärks. Vidare har tillämpningsområdet utvidgats till att även omfatta försäkringsdistribution som utförs av försäkringsföretag. Direktivet syftar även till att ytterligare harmonisera nationella bestämmelser som avser försäkrings- och återförsäkringsdistribution på miniminivå.

IDD innehåller bland annat regler om kunskap och kompetens samt fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling av försäkringsdistributörer, hantering av intressekonflikter, och information till kunder avseende försäkringsprodukter och ersättningar. Vidare finns särskilda regler om försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar, om förebyggande och hantering av intressekonflikter, om ersättningar till eller från tredjepart, lämplighets- och passandebedömningar samt om rapportering till kunder.

Genom direktivet införs även krav på produktstyrning för försäkringsföretag och försäkringsförmedlare som producerar eller distribuerar försäkringsprodukter. De nya reglerna om produktstyrning innebär bland annat att det ska finnas en process för att godkänna nya försäkringsprodukter som distributören utvecklar, vilket inkluderar krav på att fastställa den marknad – målmarknad – som produkten riktar sig till. Dessa krav ska sedan följas upp kontinuerligt för att säkerställa att de kunder som erbjudits produkten är den målgrupp som avsågs när produkten togs fram.

Medlemsstaterna i EU skulle senast den 23 februari 2018 ha antagit och offentliggjort de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt. Den 14 mars 2018 antog dock Europaparlamentet och rådet direktiv (EU) 2018/411 om ändring av direktiv (EU) 2016/97 vad gäller tillämpningsdatumet för medlemsstaternas införlivandeåtgärder (ändringsdirektivet), vilket ges retroaktiv verkan från och med den 23 februari 2018. Innebörden av ändringsdirektivet är dels att medlemsstaterna istället ges till den 1 juli 2018 att senast anta och offentliggöra de lagar och författningar som är nödvändiga för att följa IDD, dels att IDD ska

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2016/97/EU av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 om försäkringsförmedling.

träda i kraft i medlemsstaterna senast den 1 oktober 2018. Ändringsdirektivet medför också att IMD fortsätter att gälla till och med den 30 september 2018.

I regeringens lagrådsremiss föreslås att IDD genomförs i svensk rätt genom att en ny lag om försäkringsdistribution (nedan den nya lagen) ersätter den nuvarande lagen (2005:405) om försäkringsförmedling (LFF). I lagrådsremissen föreslås även att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får bemyndiganden att genomföra vissa delar av försäkringsdistributionsdirektivet i föreskrifter. Finansinspektionen har vid utarbetandet av det nu aktuella föreskriftsförslaget utgått från att myndigheten kommer att få dessa bemyndiganden.

De nya föreskrifterna om försäkringsdistribution som Finansinspektionen nu föreslår är således ett led i genomförandet av IDD. Föreskrifterna är en förutsättning för att försäkringsdistributionsdirektivet fullt ut ska genomföras i svensk rätt. Målet med de föreslagna föreskrifterna sammanfaller således med försäkringsdistributionsdirektivets syfte.

Finansinspektionen har i tillsynen under en längre period sett brister i försäkringsförmedlingen som framför allt gäller lämplighetsbedömning, intressekonfliktshantering, provisioner och marknadsföring av andra finansiella instrument som sker i samband med försäkringsförmedlingen.

Finansinspektionen bedömer att de regler som föreslås i lagrådsremissen såväl som i föreskriftsförslaget bidrar till att ställa tydligare och mer långtgående krav på bland annat dessa områden, vilket medför att såväl konsument- som kundskyddet stärks.

Föreskrifterna och ändringsföreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2018, förutom 14 kap. om ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar som föreslås träda i kraft den 1 oktober 2019. Vad avser övergångsbestämmelser hänvisas till avsnitt 2.17.

1.1.2 Förslagen på fondområdet

I lagen om (2004:46) om värdepappersfonder (LVF) och i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder (LAIF) har det införts en möjlighet för fondbolag och AIF-förvaltare att från och med den 1 januari 2018 ta emot medel med redovisningsskyldighet om bolaget avser att föra investeringssparkonto.

Genom bestämmelser som trätt i kraft den 3 januari 2018 ska fondbolag och AIF-förvaltare i stället för att tillämpa lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningslagen) tillämpa bestämmelser i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV) när de utför rådgivning inom fondverksamheten. Detaljerade krav avseende dessa bestämmelser finns i det

delegerade direktivet till Mifid 2⁴ och den delegerade förordningen till Mifid 2⁵. Vidare ska en AIF-förvaltare tillämpa bestämmelserna i samma lag om försäljning och rådgivning i samband med strukturerade insättningar samt reglerna om s.k. passandebedömning.⁶

Med anledning av de lagändringar som nämns ovan föreslår nu ändringar i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2013:9) om värdepappersfonder (fondföreskrifterna), Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2013:10) om förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIFM-föreskrifterna) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2004:4) om finansiell rådgivning till konsumenter (rådgivningsföreskrifterna). Förslagen innebär att det blir tydligt vilka krav som ska gälla vid mottagande av medel med redovisningsskyldighet, rådgivning inom fondverksamheten och strukturerade insättningar. Syftet är att anpassa föreskrifterna till de nya lagbestämmelserna.

De föreslagna ändringarna om utökad rapporteringsskyldighet för AIF-förvaltare som förvaltar specialfonder syftar till att skapa förutsättningar för en effektiv informationsinsamling. Finansinspektionen bidrar genom att löpande ta in information om specialfondernas innehav till den databas, som ska upprättas enligt lagen (2014:484) om en databas för övervakning och tillsyn över finansmarknaderna. I databasen får uppgifter behandlas som bland annat har samlats in med stöd av LAIF. Syftet med databasen är att den ska användas i Riksbankens och Finansinspektionens tillsyns- och övervakningsverksamhet.

1.2 Nuvarande och kommande regelverk

1.2.1 Förslagen med anledning av försäkringsdistributionsdirektivet

Den nuvarande lagen om försäkringsförmedling grundar sig på IMD. Lagen kompletteras av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2005:11) om försäkringsförmedling (förmedlarföreskrifterna). IMD infördes bland annat för att skapa en gemensam marknad och för att harmonisera reglerna på försäkringsförmedlingsområdet.

Som nämns ovan föreslår regeringen att försäkringsdistributionsdirektivet genomförs i Sverige genom en ny lag om försäkringsdistribution. Till detta kommer de nu föreslagna föreskrifterna. Det finns även ett antal EU-rättsliga akter som har koppling till direktivet. Kommissionens

⁴ Kommissionens delegerade direktiv (EU) 2017/593 av den 7 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU i fråga om skydd av finansiella instrument och medel som tillhör kunder, produktstyrningskrav och regler för tillhandahållande eller mottagande av avgifter, provisioner eller andra monetära eller icke-monetära förmåner.

⁵ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpningen av det direktivet.

⁶ En passandebedömning innebär att rådgivaren ska säkerställa att kunden har tillräcklig kunskap och erfarenhet för den investering som föreslås.

genomförandeförordning (EU) 2017/1469 av den 11 augusti 2017 om ett standardiserat presentationsformat för produktfaktablad för försäkringsprodukter är en av dessa. Förordningen är en teknisk standard framtagen efter ett förberedande arbete av Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa). Kommissionen har även antagit två delegerade förordningar, Europaparlamentets och rådets delegerade förordning (EU) 2017/2358 och Europaparlamentets och rådets delegerade förordning (EU) 2017/2359. Den förstnämnda reglerar produkttillsyns- och styrningskrav för försäkringsföretag och försäkringsdistributörer och den sistnämnda hanterar regler som avser informationskrav och uppföranderegler för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Eftersom EU-förordningar blir direkt gällande i respektive medlemsstat kommer Sverige inte att skriva några regler avseende dessa delar, då sådana finns i ovan nämnda förordningar.

Eiopa har även tagit fram riktlinjer (EiOPA-17/651) om försäkringsbaserade investeringsprodukter som innehåller en struktur som gör det svårt för kunden att förstå den därmed förbundna risken. Riktlinjer ska normalt sett följas som allmänna råd i Sverige, vilket innebär att de inte är direkt bindande men såväl Finansinspektionen som de berörda företagen ska vidta alla rimliga medel för att följa dem och uppnå det syfte riktlinjerna eftersträvar. Enligt artikel 24.4 i försäkringsdistributionsdirektivet får Eiopa även utforma riktlinjer för granskning och tillsyn av korsförsäljning, och ange de situationer där sådan försäljning inte är förenlig med skyldigheterna enligt artikel 17 samma direktiv. Med korsförsäljning avses här att erbjuda en försäkringsprodukt tillsammans med en annan tjänst eller produkt som en del av ett paket, eller som ett villkor för samma överenskommelse eller paket. Det är i dagsläget dock oklart om Eiopa kommer att utnyttja denna rättighet. Det kan avslutningsvis nämnas att Eiopa enligt artikel 10.7 i direktivet ska utarbeta ett utkast till tekniska standarder för tillsyn i fråga om en anpassning till basbeloppen i euro vad gäller nivå på och indexuppräknings av den ansvarsförsäkring som en försäkringsförmedlare måste ha. Dessa tekniska standarder ska läggas fram för beslut av EU-kommissionen senast den 30 juni 2018.

Sedan länge gäller även rådgivningslagen för finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument. Lagen omfattar bland annat placering av konsumentens tillgångar i livförsäkringar med sparmoment och kompletteras av rådgivningsföreskrifterna. Sammantaget ställer dessa regler krav på kompetens, dokumentation av rådgivningen, och information till konsumenten. I lagrådsremissen föreslås inga ändringar i rådgivningslagen förutom att det undantag som gällt för en viss typ av försäkringsförmedling i 3 a § 2 tas bort. Någon möjlighet för Finansinspektionen att inskränka tillämpningsområdet för rådgivningsföreskrifterna utöver detta finns därmed inte, varför reglerna i den nämnda lagen och i rådgivningsföreskrifterna fortsatt kommer att överlappa varandra vid den typ av försäkringsdistribution som den nya lagen och därmed även de nu föreslagna föreskrifterna omfattar. Finansinspektionens uppfattning är dock att försäkringsdistributörer som följer de nya föreskrifterna om försäkringsdistribution som nu föreslås i allt

väsentligt då samtidigt kommer att uppfylla kraven som ställs enligt rådgivningsföreskrifterna. Den faktiska bedömningen om så är fallet måste dock ligga hos den enskilda försäkringsdistributören.

De nu föreslagna föreskrifterna kan även innehålla regler om information som i viss mån överlappar bestämmelserna i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2011:39) om information som gäller försäkring och tjänstepension. Detsamma gäller reglerna om information som ska lämnas till kunden enligt Rådets förordning (EU) 1286/2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare och Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/653 (Priips-förordningen), se resonemang i avsnitt 2.14. Finansinspektionen har för avsikt att se över vilka justeringar som behöver göras för att regelverken ska vara helt anpassade till varandra. På grund av den snäva tidsramen för att genomföra IDD har det dock inte funnits utrymme att göra dessa ändringar inom detta regelprojekt utan detta kommer att hanteras separat.

1.2.2 Förslagen på fondområdet

Som nämns ovan har det gjorts ändringar i LVF och LAIF som trätt i kraft den 1 respektive den 3 januari 2018. Vissa följdändringar har även gjorts i rådgivningslagen. I samband med lagändringarna ges bemyndiganden i syfte att möjliggöra utformning av föreskrifter avseende åtgärder ett fondbolag eller en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de nya lagkraven.

I AIFM-föreskrifterna anges att ett fondbolag vid varje tidpunkt ska kunna visa en sammanställning av respektive specialfonds tillgångar, skulder, fondförmögenhet och fondandelsvärde. Sammanställningen ska på begäran ges in till Finansinspektionen i den form och på det sätt som anvisas på myndighetens webbplats (16 kap. 6 §).

1.3 Regleringsalternativ

1.3.1 Förslagen med anledning av försäkringsdistributionsdirektivet

Försäkringsdistributionsdirektivet ska införlivas i svensk rätt under 2018. Regeringen har överlämnat en lagrådsremiss till lagrådet den 8 mars 2018 och då föreslagit att lagen i huvudsak ska träda i kraft den 1 oktober 2018. Som nämns ovan föreslås i lagrådsremissen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter för genomförandet av vissa delar av IDD, vilket i praktiken torde innebära att Finansinspektionen, liksom i nu gällande förordning om försäkringsförmedling, kommer att ges dessa bemyndiganden.

Det behövs bindande regler i form av föreskrifter från Finansinspektionen för att genomföra IDD fullt ut i svensk rätt. Ingen del av regleringen bedöms kunna införas som allmänna råd. Några andra regleringsalternativ än föreskrifter bedöms därför inte vara lämpliga eller möjliga.

Försäkringsdistributionsdirektivet och lagförslaget innebär så stora förändringar att Finansinspektionen bedömer att de nuvarande föreskrifterna bör upphävas och reglerna i stället ges ut på nytt.

1.3.2 Förslagen på fondområdet

De förändringar som föreslås i fondföreskrifterna och AIFM-föreskrifterna syftar till att anpassa föreskrifterna till de nya lagkraven. Ändringarna utgör kundskyddsregler och är enligt Finansinspektionens bedömning nödvändiga för att värna konsumentskyddet på området. Finansinspektionen bedömer att det i dessa delar krävs bindande regler och att andra regleringsalternativ inte är lämpliga.

Vad gäller de utökade rapporteringskrav som föreslås för AIF-förvaltare bedömer Finansinspektionen att det krävs bindande regler för att säkerställa att AIF-förvaltaren kvartalsvis lämnar den information som myndigheten behöver för en effektiv insamling av informationen.

1.4 Rättsliga förutsättningar

1.4.1 Förslagen med anledning av försäkringsdistributionsdirektivet

Bemyndiganden för Finansinspektionen att meddela föreskrifter på försäkringsförmedlingsområdet finns i dag i 7 kap. 1 § förordningen (2005:411) om försäkringsförmedling. I lagförslaget i lagrådsremissen finns bemyndiganden att utfärda föreskrifter för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Som nämns ovan utgår Finansinspektionen från att bli den myndighet som regeringen kommer att utse till behörig myndighet att utfärda föreskrifter även i och med den nya lagen om försäkringsdistribution. Förslaget till nya föreskrifter om försäkringsdistribution och de övriga föreskriftsändringar som Finansinspektionen föreslår är därför baserade på de bemyndiganden som lämnas i lagrådsremissen.

1.4.2 Förslagen på fondområdet

Regeringen har i prop. 2017/18:148 om Kompletterande bestämmelser om EU:s förordning om penningmarknadsfonder och ett par andra värdepappersmarknadsfrågor, föreslagit att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de åtgärder som ett fondbolag eller en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som följer av de nya bestämmelserna om rådgivning som infördes den 3 januari 2018. Regeringen föreslår även ett bemyndigande om vilka åtgärder en AIF-förvaltare ska vidta om förvaltaren tar emot medel med redovisningsskyldighet enligt 3 kap. 2 a § LAIF. Finansinspektionen förväntar sig att myndigheten kommer få bemyndigande att meddela föreskrifter även på detta område och har utgått från detta i förslagen. Ett likalydande bemyndigande för fondbolag har tidigare införts i förordningen (2013:588) om värdepappersfonder.

När det gäller den föreslagna ändringen i 16 kap. 6 § AIFM-föreskrifterna används det befintliga bemyndigandet i 5 kap. 1 § 18 förordningen (2013:587) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

1.5 Ärendets beredning

I arbetet med de nya föreskrifterna om försäkringsdistribution har Finansinspektionen under hösten 2017 och vintern 2018 hållit två externa referensgruppsmöten. På dessa möten deltog representanter från InsureSec, Svenska Försäkringsförmedlares Förening (SFM), Svensk Försäkring, Svenska Fondhandlareföreningen, SwedSec och Fondbolagens förening. Deltagarna har fått möjlighet att lämna synpunkter på merparten av de områden som Finansinspektionen föreslogs få bemyndiganden att utfärda föreskrifter för utifrån den promemoria om försäkringsdistribution, Ds 2017:17, som föregick lagrådsremissen. Den externa referensgruppen har även fått ta del av ett samlat utkast till föreskrifter. De områden som diskuterats på mötena omfattar försäkringsbaserade investeringsprodukter, korsförsäljning, dokumentation, intressekonflikter, kunskap och kompetens, kunskapstest, skötsamhet i ekonomiska angelägenheter, incitament och produktstyrningskrav.

Som nämns ovan utgår föreskriftsförslagen från det lagförslag som finns i lagrådsremissen om genomförande av IDD. Det är inte ovanligt att en lagrådsremiss omarbetas i vissa delar och att den proposition som lämnas till riksdagen avviker från lagrådsremissens förslag. Finansinspektionen kommer därför att noga följa det fortsatta lagstiftningsarbetet och se till att föreskriftsändringarna samt de nya föreskrifterna stämmer överens med kommande lagändringar.

Vad gäller de regeländringar som föreslås på fondområdet bedömer Finansinspektionen att dessa är av begränsad karaktär och har därför inte tillsatt någon extern referensgrupp. Finansinspektionen kommer dock även på detta område noga följa det fortsatta arbetet med propositionen 2017/18:148 om Kompletterande bestämmelser om EU:s förordning om penningmarknadsfonder och ett par andra värdepappersmarknadsfrågor.

2 Motivering och överväganden

2.1 Allmänna utgångspunkter

Lagförslaget som syftar till att genomföra försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt innehåller i vissa delar bestämmelser om försäkringsdistribution som går utöver de minimikrav som gäller enligt direktivet. Då direktivet alltså är ett minimiharmoniseringsdirektiv får medlemsstaterna välja om de vill behålla eller införa strängare regler i syfte att uppnå ett starkare kundskydd.

De bemyndiganden som Finansinspektionen förväntas få gälla sådana ämnen och områden som regleras i försäkringsdistributionsdirektivet. Finansinspektionen har vid utarbetande av föreskriftsförslaget och förslagen till ändringsföreskrifter haft som utgångspunkt att komplettera och tydliggöra de krav som lagstiftaren föreslår i lagen om försäkringsdistribution.

I avsnitt 2.2–2.17 redogörs för förslaget till nya föreskrifter om försäkringsdistribution.

I avsnitt 2.18–2.20 redogörs för de följdändringar som föreslås i andra föreskrifter med anledning av IDD och lagförslaget.

I avsnitt 2.21–2.24 redogörs för förslagen till vissa ändringar på fondområdet, vilka inte görs med anledning av IDD.

2.2 Tillämpningsområde och definitioner (1 kap.)

De föreslagna föreskrifterna gäller för fysiska och juridiska personer som ansöker om tillstånd att bedriva verksamhet eller bedriver verksamhet enligt den nya lagen (1 §). Det innebär att föreskrifterna gäller i sin helhet för aktörer som bedriver försäkringsdistribution med krav på tillstånd enligt den nya lagen. Således omfattas såväl de som uteslutande eller som sidoverksamhet bedriver försäkringsdistribution utan att vara försäkringsföretag, som aktörer som banker och betalningsinstitut där försäkringsdistributionen kan utgöra en mindre del av den totala verksamheten. Försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution är inte tillståndspliktiga enligt lagförslaget, och ska endast följa föreskriftsförslaget i tillämpliga delar. Detta klargörs genom att bestämmelserna träffar antingen försäkringsdistributörer, dvs. såväl försäkringsföretag som försäkringsförmedlare, eller försäkringsförmedlare, dvs. inte försäkringsföretag. Precis som i lagförslaget innefattar termerna ”försäkringsdistributör” och ”försäkringsförmedlare” även anknutna försäkringsförmedlare, anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och sidoverksamma försäkringsförmedlare om inget annat anges.

I de föreslagna föreskrifterna används samma definitioner som i den nya lagen. I 2 § andra stycket föreskrifterna anges de definitioner som inte har någon motsvarighet i den nya lagen.

Definitionen interna regler införs

Begreppet interna regler förekommer i många av Finansinspektionens föreskrifter, och de interna reglerna är av stor vikt för att ett företag ska kunna driva en verksamhet som följer gällande regelverk. De interna reglernas syfte är att redogöra för hur olika delar och moment i verksamheten ska utföras eller bedrivas i företaget och av eventuella anställda på ett sätt som följer såväl regelverken på området som företagets interna processer. Ett annat viktigt syfte är att visa för Finansinspektionen att företaget vet hur det ska bedriva sin

verksamhet enligt gällande rätt i samband med Finansinspektionens tillsyn av företaget.

Finansinspektionen föreslår därför att samlingsbegreppet ”interna regler” införs som en definition även i de nu föreslagna föreskrifterna om försäkringsdistribution. Interna regler definieras som policy- och styrdokument, riktlinjer, instruktioner eller andra skriftliga dokument genom vilka ett företag styr sin verksamhet. Exempel på interna regler kan vara policyer, instruktioner och anvisningar. Många företag har egna system med styrdokument på olika nivåer och egna interna namn för dokumenten, som ofta gäller inom hela koncernen som företaget ingår i. Det finns också olika uppfattningar hos olika företag om vad dessa dokument bör kallas, vilket Finansinspektionen inte har några synpunkter på. Avsikten med det allmänt hållna begreppet interna regler är att göra det möjligt för ett företag att ha ett internt system med styrdokument på olika nivåer där de styrdokument som styrelsen eller, i företag som inte har en styrelse, motsvarande associationsrättsliga ledningsorgan eller ledningsnivå, har fastställt anger de viktigaste och mest grundläggande principerna och sätter ramarna för företagets verksamhet. Eftersom de interna reglerna ska kunna reglera företagets verksamhet på såväl övergripande policynivå som i den dagliga affärsverksamheten kan det behövas flera nivåer av interna regler inom samma område. De interna reglerna kan också beslutas på olika nivåer inom företaget, exempelvis styrelse eller motsvarande, verkställande direktör, och affärsområdeschef. Företaget bestämmer självt vilka beslutsnivåer det ska använda, så länge de övergripande interna reglerna inom respektive område beslutas av styrelse eller motsvarande (se även avsnitt 2.9).

2.3 Ansökan om tillstånd (2 kap.)

En fysisk person eller en juridisk person som inte är ett försäkringsföretag som ska bedriva försäkringsdistribution måste söka tillstånd hos Finansinspektionen enligt 2 kap. 1 § lagförslaget. I den nuvarande förordningen (2005:411) om försäkringsförmedling (försäkringsförmedlarförordningen) finns regler om bland annat ansökan om tillstånd hos Finansinspektionen i 2 kap. I 7 kap. 1 § 13 samma förordning ges Finansinspektionen bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka uppgifter, utöver vad som framgår av förordningen, en ansökan, anmälan eller underrättelse enligt lagen om försäkringsförmedling ska innehålla samt vilka uppgifter som samtidigt ska lämnas till Finansinspektionen. Finansinspektionen utgår från att samma ordning kommer att användas vid införandet av den nya lagen om försäkringsdistribution och föreslår därför regler om vad en ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution ska innehålla utöver av vad som följer av förordningen, för sökanden som är såväl fysiska som juridiska personer. Bestämmelserna bidrar till att genomföra artikel 3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Av 2 kap. 7 § första stycket 4, 6 och 7 samt 8 § första stycket 3–5 lagförslaget framgår att vissa nya förutsättningar ska vara uppfyllda för att kunna få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Dessa är att sökanden även i övrigt

är lämplig att utöva verksamheten eller ingå i ledningen för en juridisk person, att fysiska personer samt anställda som direkt deltar i distributionen uppfyller krav på fortlöpande fortbildning och vidareutveckling, samt att sökanden inte har eller kan väntas komma att få sådana nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn.

I syfte att på ett ändamålsenligt och sammanhållet sätt få in uppgifter om fysiska personers kunskap och kompetens, respektive ledningspersoners i juridiska personer insikt och erfarenhet, skötsamhet i ekonomiska angelägenheter samt lämplighet i övrigt föreslår Finansinspektionen två bilagor till föreskrifterna – bilaga 1 för ledningsprövning av fysiska personer och bilaga 2 för ledningsprövning av ledningspersoner i juridiska personer. Bilagorna ska användas av företaget som ansöker om eller har tillstånd enligt 2 kap. 1 § lagförslaget att bedriva försäkringsdistribution. Bilagorna är utformade efter samma modell som till exempel motsvarande bilagor för försäkringsföretag, och är något som Finansinspektionen begär från alla tillståndspliktiga aktörer.⁷ Försäkringsföretag föreslås dock även fortsättningsvis bara behöva lämna motsvarande bilaga i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2015:8) om försäkringsrörelse (försäkringsrörelseföreskrifterna), se mer under avsnitt 2.18.

Finansinspektionens förslag innebär att det inte meddelas några specifika regler om vad rekvisitet i övrigt lämplig att utöva verksamhet med försäkringsdistribution eller i övrigt lämplig att ingå i ledningen för en juridisk person som driver verksamhet med försäkringsdistribution är, eller vad det inte är. Regeringen för ett resonemang om begreppet ”i övrigt lämplig” i lagrådsremissen på sid. 199–200, och nämner där olika omständigheter som huvudsakligen rör åsidosättande av skyldigheter i verksamhet med försäkringsförmedling. Det anges vidare att syftet med en lämplighetsprövning är att utesluta mindre seriösa försäkringsförmedlare från att bedriva försäkringsdistribution. I bilagorna till föreskriftsförslaget ställs därför ett antal frågor som syftar till att göra det möjligt för Finansinspektionen att bedöma lämpligheten utifrån det syfte och de exempel som redogörs för i lagrådsremissen. Huruvida en sökande uppfyller kraven på att vara i övrigt lämplig för verksamhet med försäkringsdistribution blir därmed föremål för en helhetsbedömning utifrån vad som exempelvis framkommer av svaren i respektive bilaga, registerslagningar, och Finansinspektionens kännedom i övrigt om sökanden.

Av art. 3.6 försäkringsdistributionsdirektivet följer att ett villkor för registrering, vilket i detta sammanhang ska läsas som ett villkor för tillstånd, är att sökanden lämnar uppgifter om identiteten avseende sådana aktieägare eller delägare, oavsett om de är fysiska eller juridiska personer, som har ett innehav i förmedlingsföretaget som överstiger tio procent och om hur stora dessa

⁷ Se motsvarande bilagor i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsrörelse.

innehav är. Finansinspektionen föreslår därför en sådan regel för juridiska personer (4 §).

2.4 Kontroll av anställda, anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare (3 kap.)

Av 2 kap. 4 § andra stycket och 2 kap. 5 § lagförslaget framgår att försäkringsföretaget eller försäkringsförmedlaren, eller en sammanslutning av dessa, ska kontrollera anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare innan dessa får anmälas till Bolagsverket. Av 2 kap. 8 § andra stycket lagförslaget framgår att en juridisk person som söker tillstånd att bedriva försäkringsdistribution ska kontrollera anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar. I 2 kap. 12 § 2 och 9 lagförslaget finns bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad som ska iakttas vid kontrollen av ovan nämnda förmedlare och anställda. I de nuvarande föreskrifterna finns regler om denna kontroll i 10 och 11 kap. Befintliga regler överförs i sak till föreskriftsförslaget. Därtill föreslås ett antal nya och ändrade krav som redogörs för nedan. Bestämmelserna bidrar till att genomföra artikel 3.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

2.4.1 Kontroll av anställda och fysiska personer som är anknutna sidoverksamma förmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare

När det gäller vad som ska kontrolleras i fråga om anställda och fysiska personer som är anknutna sidoverksamma förmedlare eller anknutna förmedlare skiljer sig inte de nu föreslagna reglerna i sak nämnvärt mot vad som gäller i dag. En försäkringsdistributör ska därmed fortsatt kontrollera sina anställda och fysiska personer som är anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare när det gäller belastningsregisterutdrag, skötsamhet i ekonomiska angelägenheter, kunskap och kompetens, och att den fysiska personen eller anställda inte är underårig, försatt i konkurs eller har näringsförbud eller förvaltare. Eftersom lagförslaget även ställer krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling, samt eventuella nära förbindelser som skapar svåröverskådliga företagsgrupper som kan hindra en effektiv tillsyn, föreslår Finansinspektionen att också detta är något som ska kontrolleras.

Eftersom de villkor som ska kontrolleras också är förutsättningar för att en registrering eller ett tillstånd ska vidmakthållas är det även försäkringsdistributörens ansvar att löpande följa upp att villkoren ovan uppfylls.

Vad gäller bestämmelsen om att den som ska kontrolleras ska visa att kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling är uppfyllda kan nämnas att den inte är tillämplig för anställda, då det är företaget som anställer någon som direkt ska delta i, eller ansvara för, distributionen av försäkringar som ansvarar

för att det finns interna regler såväl som en plan för hur detta ska uppnås för den anställde. Ett sådant ansvar har däremot inte ett företag som vill knyta till sig en försäkringsförmedlare eller en sidoverksam försäkringsförmedlare, varför en sådan förmedlare ska vara skyldig att visa hur de avser att uppfylla kravet på fortlöpande fortbildning och vidareutveckling.

I de nuvarande föreskrifterna kan kontrollen gå till på två sätt. Antingen lämnar den som kontrolleras en skriftlig försäkran eller så lägger denne fram bevis om att villkoren är uppfyllda. De nu föreslagna föreskrifterna innebär att möjligheten att enbart lämna en skriftlig försäkran tas bort. Skälen till det är att det inte kan anses vara en tillräcklig ordning att kontrollera om villkoren för registrering eller tillstånd är uppfyllda enbart genom att begära ett intyg från den som ska kontrolleras. En kontroll förutsätter att faktiska omständigheter så långt möjligt utreds och verifieras mot exempelvis utdrag från register, testresultat vad avser kunskap, meritförteckningar, och intyg från tidigare arbets-/uppdragsgivare. I undantagsfall kan dock ett intyg från den som ska kontrolleras också vara tillräckligt, exempelvis vad gäller företeelser som inte går att verifiera av någon annan än den som kontrolleras. Det sistnämnda kan t.ex. bli aktuellt vid kontroll av kravet på anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare att inte ha eller förväntas få nära förbindelser med någon annan som hindrar en effektiv tillsyn av förmedlaren. Finansinspektionen föreslår vidare att begreppet ”lägger fram bevis” i stället ska uttryckas som att den som ska kontrolleras ska visa att kraven är uppfyllda. Någon skillnad i sak mellan de två uttrycken är dock inte tänkt. Finansinspektionens bedömning är att den utökade börda som reglerna medför för försäkringsdistributörer som tidigare godtagit intyg övervägs av det utökade kundskydd som de strängare reglerna kan förväntas medföra.

2.4.2 Vad som ska iaktas vid kontroll av juridiska personer som är anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare

För juridiska personer som är anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare eller anknutna försäkringsförmedlare och deras ledning och anställda föreslås i stort samma regler som för anställda och fysiska personer, med tillägg för regler som träffar den juridiska personens rättsliga handlingsförmåga. Kontroll ska göras av att den juridiska personen inte är försatt i konkurs eller likvidation. Den som ska ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för en sådan person, måste ha insikt och erfarenhet för att kunna delta i ledningen. Det föreslås även ett krav på kontroll av att den juridiska personen inte har ett för nära samband med någon annan på så sätt att det förhindrar en effektiv tillsyn.

2.4.3 Dokumentation och arkivering av kontrollen

Reglerna om dokumentation och arkivering av kontroller överförs i det närmaste oförändrade från de nuvarande föreskrifterna. Dokumentation av insamlade uppgifter ska ske på ett sådant sätt att det i efterhand går att

rekonstruera lämpligheten för det fall att Finansinspektionen begär att bolaget ska styrka detta.

2.5 Kunskap och kompetens (4 kap.)

2.5.1 Krav på kunskap

En av förutsättningarna för att en fysisk eller juridisk person ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution är att den fysiska personen, eller den juridiska personens anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar, har lämplig kunskap och kompetens för den verksamhet som ska utövas, se 2 kap. 7 § första stycket 3 och 2 kap. 8 § första stycket 4 lagförslaget. I 2 kap. 12 § 4 lagförslaget bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter bland annat om vilken kunskap som krävs. Finansinspektionen föreslår därför regler om vilken kunskap och kompetens som krävs. Med kunskap avses teoretisk sådan, medan kompetens avser praktisk erfarenhet. De föreslagna reglerna bidrar till att genomföra artikel 10 i försäkringsdistributionsdirektivet.

De föreslagna reglerna skiljer sig åt från de nuvarande föreskrifterna både vad avser struktur och innehåll. Finansinspektionen har valt att till stora delar utforma kraven på kunskap utifrån bilaga 1 ”Minimikrav på yrkeskunskap och kompetens” till försäkringsdistributionsdirektivet. Reglerna utgår därmed från den typ av försäkringsprodukter som distribueras – skadeförsäkringar, livförsäkringar, och försäkringsbaserade investeringsprodukter. Syftet är att så långt möjligt utforma regler som inte avviker i alltför stor grad från försäkringsdistributionsdirektivet, och på så sätt bidra till en europakonform reglering. I 4 kap. 3 § föreslås även generella kunskapskrav som gäller oavsett vilken typ av försäkringsprodukt som distribueras.

Nivån på kunskapen ska alltid vara lämplig och tillräcklig för den specifika verksamheten. Det betyder att kraven på innehållet i och nivån på kunskapen kan skilja sig åt beroende på vilka typer av försäkringsprodukter som ska distribueras och vilken befattning personen har. Det primära syftet sammanfattas i behovet av att ha tillräcklig kunskap och kompetens för att kunna utöva verksamheten i enlighet med god försäkringsdistributionssed och med tillbörlig omsorg ta tillvara kundens intressen.

2.5.2 Krav på kompetens

Krav på kompetens – eller lämplig praktisk erfarenhet – följer som ovan nämns i avsnitt 2.5.1 av 2 kap. 7 § första stycket 3 och 2 kap. 8 § första stycket 4 lagförslaget. I 2 kap. 12 § 4 lagförslaget bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter bland annat om vilken kompetens som krävs. Finansinspektionen föreslår därför i 4 kap. 7 § regler om vilken kompetens som krävs.

Förslaget innebär delvis en skärpning mot nu gällande regler då delar av de nuvarande allmänna råden omarbetas till föreskrifter. Nu gällande undantag för anknutna försäkringsförmedlare⁸ överförs inte till de nya föreskrifterna, då Finansinspektionen ser ett behov av att även dessa aktörer har en lämplig kompetens för den verksamhet som ska bedrivas.

I de nuvarande föreskrifterna finns allmänna råd som säger att den som ska förmedla försäkringar som sin huvudsakliga yrkesverksamhet bör som huvudregel under en sammanlagd tid av minst två år under de senaste fem åren ha arbetat med sådana arbetsuppgifter under kvalificerad handledning hos en försäkringsförmedlare eller med likvärdiga arbetsuppgifter för ett försäkringsföretag. Finansinspektionen har kunnat notera att de allmänna råden om praktisk erfarenhet i allt för stor utsträckning förbisätts, även om merparten av försäkringsförmedlarkåren inklusive SFM tillämpat råden som bindande regler. Finansinspektionen föreslår därför att de allmänna råden i denna del omvandlas till föreskrifter. Finansinspektionen föreslår dock ingen fast tidsgräns för hur lång den praktiska erfarenheten måste vara, utöver vad som anges i 4 kap. 7 § fjärde stycket om att den som vill distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter (6 kap. lagförslaget) och vissa pensionsförsäkringar (7 kap. lagförslaget) ska ha en praktisk erfarenhet som minst motsvarar sex månaders heltidsarbete. Det som i slutändan får avgöra hur lång den praktiska erfarenheten behöver vara är en helhetsbedömning utifrån vilka försäkringsprodukter som ska distribueras och de målgrupper distributionen riktas mot. Hänsyn ska tas till om det gäller enkla standardiserade produkter eller mer komplicerade produkter. Hänsyn ska också tas till om distributionen bara ska avse någon eller några försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser. Kravet på kompetens är uppnått när den enskilde distributören eller den anställde själv har förmåga att fullgöra sina arbetsuppgifter och uppdrag hänförliga till försäkringsdistribution korrekt i enlighet med de krav som gäller för den aktuella verksamheten. Att de allmänna råden om två års praktisk erfarenhet inte överförs till föreskriftsförslaget innebär alltså inte att de nu föreslagna kraven vare sig ska, eller behöver, tolkas som mindre långtgående jämfört med de nuvarande föreskrifterna. Den praktiska erfarenheten kan i vissa verksamheter eller i enskilda fall behöva överstiga sex månader vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar, likväl som att den kan behöva uppgå till eller överstiga två år oaktat om distributionen avser såväl nyss nämnda försäkringsprodukter som andra försäkringsprodukter.

Det kan i sammanhanget nämnas att det krav på kompetens som finns i 4 kap. 6 § Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2017:2) om värdepappersrörelse (värdepappersföreskrifterna) om sex månaders heltidsarbete under övervakning av någon som har kunskap och kompetens är ett från föreskriftsförslaget fristående krav. En person som uppfyller kompetenskraven i

⁸ I lagförslaget motsvarat av sidoverksam försäkringsförmedlare, se 1 kap. 9 § 21 lagförslaget jämfört med 1 kap. 10 § 1 b) lagen om försäkringsförmedling.

värdepappersföreskrifterna kan därmed enbart tillgodoräkna sig den kompetensen vad avser försäkringsdistribution om det är fråga om fullt likvärdig eller jämförbar kompetens.

Det är den enskilde försäkringsdistributören som ansvarar för att bedömningen som denne gör av vad som är tillräcklig kompetens är godtagbar utifrån de förutsättningar som gäller.

2.5.3 Vilka personer omfattas av kraven på kunskap och kompetens?

Finansinspektionens förslag är att försäkringsdistributörer som är fysiska personer ska omfattas av kraven, liksom anställda som direkt deltar i, eller ansvarar för, distributionen av försäkringar i en juridisk person. Förslaget ligger därmed i linje med artikel 10.2 fjärde stycket försäkringsdistributionsdirektivet som säger att medlemsstaterna inte behöver tillämpa kravet på kunskap och kompetens och fortlöpande fortbildning och vidareutveckling på alla fysiska personer som arbetar hos en försäkringsdistributör, men att medlemsstaterna ska säkerställa att de relevanta personerna i ledningen för en distributör som ansvarar för distributionen av försäkrings- och återförsäkringsprodukter samt alla andra personer som direkt deltar i distributionen av försäkringar eller återförsäkringar uppvisar de kunskaper och den kompetens som krävs för att utföra arbetet. Av skäl 32 till direktivet framgår att som relevanta personer ska anses personer inom ledningsstrukturen som ansvarar för verkställande av strategier och förfaranden med anknytning till distributionen av försäkrings- och återförsäkringsprodukter. Chefer eller anställda som inte är direkt involverade i försäkringsdistributionen bör dock inte betraktas som relevanta personer. Detta gäller även personer som bara utför administrativa uppgifter.

Finansinspektionens bedömning är att det inte går att exakt ange vilka yrkeskategorier eller grupper som är att betrakta som anställda som direkt deltar i, eller ansvarar för, distributionen av försäkringar i en juridisk person. Det är därför upp till den enskilde försäkringsdistributören att avgöra vilka delar av personalen som omfattas av kraven utifrån de specifika förutsättningar och den organisation som försäkringsdistributören valt att ha. Enligt Finansinspektionens bedömning är det dock klart att den som arbetar med distribution av försäkringar på ett sådant sätt att denne kan utöva ett direkt inflytande över kunden, exempelvis vad gäller val av försäkringsprodukt, omfattas av kraven, liksom en sådan anställds närmaste chef. Likaså omfattas chefer högre upp i en organisation om dessa har ett utpekat ansvar för verksamhet med försäkringsdistribution längre ner i organisationen (se vad som sägs ovan om skäl 32, som talar om personer inom ledningsstrukturen som ansvarar för verkställande av strategier). Det medför att även en verkställande direktör kan omfattas av kraven.

Företagens bedömning av vilka som träffas av kraven på kunskap och kompetens måste göras med hänsyn tagen till vad som anses utgöra distribution av försäkringar. Regeringen uttalar i lagrådsremissen på s. 444–445 att

personal som arbetar med bland annat försäljning av försäkringar, rådgivning kring försäkringar samt bistående vid fullgörande eller förvaltning av försäkringsavtal (som exempelvis placeringsrådgivning angående ingångna försäkringar) men även produktutveckling, måste uppfylla kraven på kunskap och kompetens. Däremot anses den del av personalen som bedriver sedvanlig kapitalförvaltning av ett försäkringsföretags medel, inom ramen för till exempel en traditionellt förvaltd livförsäkring, inte bedriva distributionsverksamhet (s. 116 lagrådsremissen) och behöver därför inte av den anledningen uppfylla kraven på kunskap och kompetens. Skulle däremot sådan personal även utföra annat arbete vilken i sig utgör distribution, så måste kraven på kunskap och kompetens uppfyllas.

Styrelseledamöter omfattas inte av kraven på kunskap och kompetens såvida dessa inte också är anställda och på så sätt faller in under kraven. Detta eftersom kraven endast omfattar anställda i en juridisk person. Styrelseledamöter omfattas i stället av krav på insikt och erfarenhet vilket redogörs närmare för i avsnitt 2.6.

2.5.4 *Krav på kunskapstest och uppföljning*

I linje med artikel 10.2 försäkringsdistributionsdirektivet föreslås i 4 kap. 8 § att en försäkringsdistributör som är en fysisk person, samt anställda som direkt deltar i eller ansvarar för distributionen av försäkringar i en försäkringsdistributör som är en juridisk person ska ha genomgått ett kunskapstest som verifierar att tillämpliga krav på kunskap i 4 kap. 3–6 §§ är uppfyllda. Kravet på genomfört kunskapstest finns redan i dag, men får i förslaget en annan utformning. Ett tillkommande krav är att en oberoende granskare ska ha godkänt testet om det inte tillhandahålls av en person eller ett företag som är fristående från distributören. Finansinspektionen anser att kunskapskravet är så centralt för kundskyddet att kravet på oberoende granskning av kunskapstesten är motiverat. Granskningen ska verifiera att kunskapstestetets innehåll, nivå och omfattning är fullgott för att uppfylla sitt syfte.

Med oberoende granskare ska förstås en person eller ett företag som försäkringsdistributören inte har en affärsförbindelse med, utöver den som krävs för att erhålla ett godkännande på testet. Det är inte heller tillåtet att låta granskningen göras av en intern funktion inom försäkringsdistributören, såsom compliance eller internrevision, eller av ett koncernbolag eller något annat intressebolag. Exempel på oberoende granskare kan vara utbildningsföretag, revisionsbyråer, juridiska byråer och branschorganisationer som licensierar olika delar av finansmarknaden. Liknande regler finns i värdepappersföreskrifterna och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2016:29) om verksamhet med bostadskrediter.⁹

⁹ 4 kap. 4 § värdepappersföreskrifterna respektive 5 kap. 4 § föreskrifterna om verksamhet med bostadskrediter.

Finansinspektionen föreslår att den nuvarande möjligheten att ansöka om undantag från kravet på kunskapstest inte överförs till de nya föreskrifterna, eftersom myndigheten bedömer att det är rimligt att samtliga som omfattas av kraven på kunskap och kompetens verifierar detta genom ett kunskapstest.

Vidare föreslås i 4 kap. 9 § nya regler om återkommande kunskapstest i syfte att löpande följa upp och säkerställa tidigare kontrollerad nivå på kunskap och kompetens såväl som den som ska ha tillkommit genom fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling (se mer om sistnämnda under avsnitt 2.5.5 nedan). De återkommande testerna behöver inte vara lika omfattande som det ursprungliga kunskapstestet enligt 4 kap. 8 §, men bör på ett lämpligt sätt innefatta de viktigaste delarna av den kunskap som krävs för att kunna utöva den aktuella verksamheten i enlighet med god försäkringsdistributionssed och med tillbörlig omsorg om kundens intressen.

På begäran ska försäkringsdistributören, enligt 4 kap. 10 §, kunna visa upp för Finansinspektionen att de som omfattas av kraven på kunskapstest har fått godkända testresultat. Kravet gäller på individnivå utifrån parametrarna godkänd eller icke godkänd. Det exakta resultatet, uttryckt i poäng eller procentandel korrekta svar, behöver inte kunna redovisas till Finansinspektionen. Handlingarna ska också visa kunskapstestens nivå och innehåll. Att nivå ska anges innebär att distributören själv, eller den som tagit fram testet, måste göra en bedömning och klassificering av vilken nivå testet är tänkt att vara på.

2.5.5 Krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling

Finansinspektionen föreslår i 4 kap. 11 § regler om fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling vilket ska tillhandahållas årligen med minst 15 timmar per person och år. Förslaget lämnas med stöd av bemyndigandet i 2 kap. 12 § 4 lagförslaget, och bidrar till att genomföra artikel 10.2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

De nuvarande föreskrifterna innehåller krav på kunskapsuppdateringar vid behov. De föreslagna reglerna innebär mer långtgående krav, eftersom fortbildningen (teoretisk kunskap) och yrkesutvecklingen (praktisk kunskap) ska tillhandahållas även om inget uttryckligt behov finns. Fortbildningen och yrkesutvecklingen kan tillhandahållas och utföras i försäkringsdistributörens regi eller av en extern aktör. Det förutsätts dock att den fortbildning och yrkesutveckling som tillhandahålls är relevant, och vid relevanta förändringar inom de områden som räknas upp i 4 kap. 3–6 §§ ska fortbildning genomföras snarast. Med relevant förändring ska förstås sådana förändringar inom de områden som omfattas av kunskapskraven (regelverk, normer, villkor och företeelser) som har direkt betydelse för och påverkan på möjligheten för personer som omfattas av kraven på kunskap att utföra försäkringsdistributionen på ett korrekt sätt.

Det bör här noteras att de uppföljande kunskapstesten som ska utföras enligt 4 kap. 9 § inte i sig utgör fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling. Som nämns ovan under avsnitt 2.5.4 är de uppföljande kunskapstestens syfte att löpande följa upp och säkerställa tidigare kontrollerad nivå på kunskap och kompetens såväl som den som ska ha tillkommit genom fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling. Med kunskapstest menar Finansinspektionen här ett test som enbart mäter kunskap. Om testet även innehåller utbildningsdelar inför eller under själva testet kan dock de delarna av testet räknas till det minimum om 15 timmar per person och år som ska läggas på fortbildning och yrkesutveckling.

2.6 Insikt och erfarenhet (5 kap.)

En av förutsättningarna för att en juridisk person ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution är att den som ska ingå i den juridiska personens ledning, eller vara ersättare för denne, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av den juridiska personen, se 2 kap. 8 § första stycket 3 lagförslaget. I 2 kap. 12 § 7 lagförslaget bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilken insikt och erfarenhet som krävs. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås också i 2 kap. 12 § 8 lagförslaget få bemyndigande att föreskriva om vilka som ska anses ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för någon av dem. Finansinspektionen föreslår därför sådana regler, vilka bidrar till att genomföra artikel 10.1 och 2 i försäkringsdistributionsdirektivet.

De föreslagna reglerna har i stort sett samma innehåll som de som finns i de nuvarande föreskrifterna med vissa tillägg. Ett exempel är det tillkommande kravet i 5 kap. 4 § första stycket 4 där krav på kunskap om EU-förordningar och riktlinjer läggs till. Även 5 kap. 3 § om krav på kunskap om eller praktisk erfarenhet av företagsledning föreslås få en ny lydelse som inte sätter upp en fast tidsgräns för praktisk erfarenhet av företagsledning. Finansinspektionen föreslår också en generell bestämmelse i 5 kap. 1 § som säger att insikten och erfarenheten ska vara lämplig och tillräcklig utifrån den verksamhet och de produkter som försäkringsdistributionen består i. Vad som i slutändan är att anse som lämplig och tillräcklig insikt eller erfarenhet får avgöras från fall till fall.

En generell skärpning av kraven på insikt och erfarenhet i 5 kap. är att de föreslås träffa samtliga personer som ska ingå i ledningen för en juridisk person som ska distribuera försäkringar, och inte som i dag endast någon i ledningen. För sidoverksamma försäkringsförmedlare föreslås dock att det även framöver ska vara tillräckligt att en i ledningen uppfyller kraven, förutom när det gäller kravet på kunskap om eller praktisk erfarenhet av företagsledning. Finansinspektionen bedömer att det är rimligt att samtliga personer som ska ingå i ledningen för en juridisk person som ska distribuera försäkringar har lämplig och relevant kunskap om företagsledning, kunskap om de regelverk som träffar försäkringsdistributionen, kunskap om försäkringsmarknadens roll

och funktion, och sakkunskap om de försäkringar som distributionen ska avse. Anledningen är att det ytterst är ledningens, såsom den definieras i 5 kap. 2 §, ansvar att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande regelverk. Om denna kunskap inte finns hos ledningen som kollektiv kan konsumentskyddet urholkas.

Kunskapsnivån om de regelverk som träffar försäkringsdistributionen behöver normalt sett inte vara fördjupad utan kan vara mer övergripande. Den måste dock vara tillräcklig för att ledningspersonen ska kunna avgöra om verksamheten bedrivs i enlighet med gällande regelverk eller inte, och kunna agera om så inte är fallet.

2.7 Skötsamhet i ekonomiska angelägenheter (6 kap.)

En av förutsättningarna för att en fysisk eller juridisk person ska få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution är att den fysiska personen, eller den juridiska personens anställda som direkt deltar i distributionen av försäkringar, har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter, se 2 kap. 7 § första stycket 2 och 2 kap. 8 § första stycket 4 lagförslaget. I 2 kap. 12 § 3 lagförslaget bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad som avses med skötsamhet i ekonomiska angelägenheter. Finansinspektionen föreslår därför regler som i sak är oförändrade från de nuvarande föreskrifterna. De föreslagna reglerna bidrar till att genomföra artikel 10.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

En grundläggande förutsättning för att få bedriva försäkringsdistribution är att de personer som ägnar sig åt detta har god vandel. De krav som ställs på god vandel framgår av 6 kap. 2 § föreskriftsförslaget. Nuvarande skrivning i andra stycket i förmedlarföreskrifterna om att bestämmelsen i första stycket 2 nämnda paragraf under vissa omständigheter gäller ändå, föreslås inte överföras till föreskriftsförslaget då det som anges där följer av allmänna processrättsliga principer.

Finansinspektionen föreslår att den nuvarande bestämmelsen om grundläggande krav på ledningen inte överförs till de nya föreskrifterna då de reglerna redan framgår av annan reglering såsom aktiebolagslagen (2005:551), lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag, och konkurslagen (1987:672).

2.8 Ansvarsförsäkring (7 kap.)

En förutsättning för att en fysisk eller juridisk person ska kunna få tillstånd att bedriva försäkringsdistribution är enligt 2 kap. 7 § första stycket 5 och 2 kap. 8 § första stycket 2 lagförslaget att denne omfattas av en försäkring för skadeståndsskyldighet på grund av fel eller försummelse i verksamheten. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer föreslås i 2 kap. 12 § 5 i lagförslaget få bemyndigande att meddela föreskrifter om sådan försäkring. I försäkringsförmedlarförordningen finns i dag regler om ansvarsförsäkring i

4 kap. Finansinspektionen utgår från att en liknande ordning kommer att användas vid införandet av den nya lagen om försäkringsdistribution och föreslår därför regler om ansvarsförsäkring som i huvudsak följer samma modell som de nuvarande föreskrifterna. De föreslagna reglerna bidrar till att genomföra artikel 10.4 försäkringsdistributionsdirektivet.

De föreslagna reglerna i 7 kap. 2 § andra stycket utgår från de minimibelopp som anges i artikel 10.4 försäkringsdistributionsdirektivet, som anger två olika ersättningsnivåer. Det kan noteras att minimibeloppen har höjts från IMD till IDD. Ersättningsbeloppen ska som minst täcka 1 250 000 EUR per skada och totalt 1 850 000 EUR för alla skador under ett år. Med år avses en tidsperiod om ett år, vilket inte behöver vara detsamma som kalenderår. Beloppen gäller för fysiska personer utan anställda, samt juridiska personer med endast en anställd.

I förslaget till 7 kap. 2 § tredje stycket 1–3 anges vilka nivåer som ska gälla för fysiska eller juridiska personer med fler än en anställd. I de nuvarande föreskrifterna anges i stället för anställda ”antalet fysiska personer”, men tanken är inte att ändringen ska innebära någon ändring i sak. Med anställda ska här förstås anställda som direkt deltar i, eller ansvarar för, distributionen av försäkringar, det vill säga samma personer som omfattas av kraven på kunskap och kompetens i 4 kap. 2 § andra stycket. Då minimibeloppen enligt försäkringsdistributionsdirektivet höjts, föreslås att även beloppen som anges i dessa tre intervall höjs jämfört med de belopp som finns i de nuvarande föreskrifterna. Höjningarna följer matematiskt samma logik som intervallen i de nuvarande föreskrifterna.

I 7 kap. 3 § föreslås att nivåerna i 7 kap. 2 § tredje stycket 1–3 även ska gälla om en försäkringsförmedlare anlitar anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare. Att vara anknuten sidoverksam förmedlare till en försäkringsförmedlare är en ny möjlighet som följer av lagförslaget. Eftersom en anknuten sidoverksam förmedlare inte behöver en egen ansvarsförsäkring bedömer Finansinspektionen att sådana aktörer och dessas eventuella anställda ska räknas med vid beräkning av vilken nivå i intervallen ansvarsförsäkringen ska ligga på. Syftet med förslaget är att kundskyddet inte ska försämrats om en försäkringsförmedlare väljer att anlita anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare i stället för eller som komplement till egna anställda.

Det kan i sammanhanget nämnas att varje tillståndspliktig försäkringsförmedlare, förutom anknutna försäkringsförmedlare som avser att distribuera försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sådana pensionsförsäkringar som anges i 7 kap. 1 § lagförslaget, ska ha en egen ansvarsförsäkring som uppfyller villkoren i 7 kap. 2 § föreskriftsförslaget.

Vid beräkningen av antalet anställda som omfattas av försäkringen ska endast fysiska personer som ingått ett anställningsavtal med den aktuella försäkringsförmedlaren räknas som anställda enligt 7 kap. 2 § tredje stycket 1–3. För personer som inte ingått ett anställningsavtal kan 7 kap. 3 § endast bli

tillämplig vid beräkningen om personerna i fråga är anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare.

De nu föreslagna reglerna gäller för alla försäkringsförmedlare som omfattas av krav på ansvarsförsäkring. Finansinspektionen föreslår därmed inte någon särskild reglering för sidoverksamma försäkringsförmedlare.

De belopp som skadeförsäkringarna åtminstone ska omfatta ska löpande ses över av Eiopa i enlighet med artikel 10.7 försäkringsdistributionsdirektivet. Eiopa ska i det syftet senast den 30 juni 2018 ta fram ett utkast till tekniska standarder för tillsyn angående en anpassning av ansvarsförsäkringens minimibelopp. Finansinspektionen föreslår därför även en upplysningsparagraf i syfte att vägleda och komplettera de regler om ansvarsförsäkring som föreslås. Denna kan komma att behöva justeras om arbetet med den tekniska standarden inte är klar vid den tidpunkt när de föreslagna föreskrifterna ska antas.

2.9 Regler för verksamheten (8 kap.)

2.9.1 Interna regler om god försäkringsdistribution

I förslaget till ny lag om försäkringsdistribution finns i 4 kap. 1 § ett allmänt hederlighets- och sundhetskrav i likhet med vad som gäller för exempelvis värdepappersrörelse, bankrörelse, och verksamhet med bostadskrediter. Av bestämmelsen framgår att verksamheten ska bedrivas enligt god försäkringsdistributionssed och att kundens intressen med tillbörlig omsorg ska tas tillvara. Därtill ska försäkringsdistributören handla hederligt, rättvist och professionellt. Rådgivning ska vara anpassad till kundens önskemål och behov och de lösningar som rekommenderas ska vara lämpliga för kunden. En försäkringsdistributör ska vidare avråda en kund i de fall tjänsten eller produkten inte kan anses lämplig med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter. I 4 kap. 19 § 1 lagförslaget föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad försäkringsdistributörer ska iaktta för att uppfylla kraven i 4 kap. 1 § lagförslaget, dvs. för att bedriva verksamheten enligt god försäkringsdistributionssed m.m.

Ett krav motsvarande det i 4 kap. 1 § lagförslaget finns även i LFF (se 5 kap. 4 §). I denna bestämmelse används begreppet god försäkringsförmedlingssed i stället för god försäkringsdistributionssed. I lagrådsremissen hänvisas till förarbetena till LFF, där det framgår att god försäkringsförmedlingssed är ett dynamiskt begrepp som ändras över tiden och att innebörden av begreppet får bero av utvecklingen i branschen, branschorganisationers riktlinjer och rekommendationer, allmänna råd från berörda myndigheter, avgöranden hos Finansinspektionen och domstolar m.m. (se prop. 2004/05:133 s. 99).

Mot bakgrund av det som anges i lagrådsremissen anser Finansinspektionen att det inte är lämpligt att i föreskrifterna närmare reglera vad som innefattas i god

försäkringsdistributionssed. Finansinspektionen anser dock att kravet på att en försäkringsdistributör ska iaktta god försäkringsdistributionssed och med tillbörlig omsorg ta tillvara kundens intressen i vart fall innebär att försäkringsdistributören ska följa de krav som ställs upp i 4 kap. 1 § lagförslaget.

Finansinspektionen föreslår därför i 8 kap. 2 § föreskrifterna ett krav på att försäkringsdistributörer upprättar och tillämpar interna regler som anger hur den enskilde distributören avser att följa och tillämpa god försäkringsdistributionssed. Syftet är att företagen ska konkretisera hur de uttolkar och avser att arbeta för att upprätthålla god försäkringsdistributionssed i sina respektive verksamheter.

De interna reglerna ska antas av försäkringsdistributörens styrelse, eller motsvarande beslutsnivå om verksamheten drivs i sådan associationsform att styrelse inte finns. För att de interna reglerna ska hållas aktuella och levande ska dessa regelbundet, minst en gång per år, utvärderas och uppdateras när så behövs. Förändringar av olika slag som påverkar de interna reglerna är något som omgående ska föranleda en omarbetning av de interna reglerna.

De föreslagna reglerna har ingen motsvarighet i de nuvarande föreskrifterna, och bidrar till att genomföra artikel 17.1 i försäkringsdistributionsdirektivet.

2.9.2 Interna regler för kontroll av kunskap och kompetens

Enligt 4 kap. 6 § första stycket lagförslaget ska en försäkringsdistributör ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll av kunskap och kompetens. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer föreslås enligt 4 kap. 19 § 5 få bemyndigande att föreskriva om vad försäkringsdistributörer ska iaktta för att uppfylla kraven på rutiner och riktlinjer. Finansinspektionen föreslår därför en bestämmelse om att försäkringsdistributörer ska ha interna regler för detta, vilka utöver vad som anges i 4 kap. 6 § lagförslaget, ska behandla vissa områden i de föreslagna föreskrifterna om kunskap och kompetens, insikt och erfarenhet, samt skötsamhet i ekonomiska angelägenheter.

För att kunna ta fram interna regler för kontroll av kunskap och kompetens bedömer Finansinspektionen att försäkringsdistributören måste göra ett antal överväganden och bedömningar. Exempelvis behöver distributören fastställa vilka delar av personalen som omfattas av kraven på kunskap och kompetens i 4 kap., och vid behov kategorisera dessa i olika segment beroende på vilka produkter och tjänster dessa personer tillhandahåller. Distributören behöver också fastställa vilken kunskap och kompetens som är relevant för respektive segment, och vilken nivå kunskapen och kompetensen ska ligga på. Distributören behöver också bestämma hur utbildning ska utföras, av vem och när. Detsamma gäller för kraven på insikt och erfarenhet för ledningen i 5 kap. Därefter kan funktionella interna regler för kontroll av kunskap och kompetens tas fram som behandlar kunskapsprov, kontroll av bevis, egna registerslagningar etc.

Vad gäller beslutsnivå och uppdateringsfrekvens av de interna reglerna hänvisas till motsvarande stycke i avsnitt 2.9.1.

De föreslagna reglerna har ingen motsvarighet i de nuvarande föreskrifterna, och bidrar till att genomföra artikel 10.8 i försäkringsdistributionsdirektivet.

2.9.3 Ersättningssystem

Enligt 4 kap. 5 § lagförslaget ska en försäkringsdistributörs system för ersättning till anställda som är sysselsatta inom försäkringsdistributionen vara uppbyggt på ett sätt som inte negativt påverkar distributörens förmåga att uppfylla hederlighets- och sundhetskravet i 4 kap. 1 § samma förslag. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer föreslås i 4 kap. 19 § 4 lagförslaget få bemyndigande att föreskriva om ersättningssystem. Finansinspektionen föreslår därför att försäkringsdistributörer ska ha interna regler för ersättning till personal som är sysselsatta inom distributörens försäkringsdistribution, inklusive dem som direkt leder eller ansvarar för detta arbete. Reglerna måste ange vilka personer, eller vilka delar av personalen, som träffas av reglerna. Det bör noteras att de föreslagna bestämmelserna avser att täcka en bredare del av personalen än de som träffas av kraven på kunskap och kompetens. Detta eftersom det sistnämnda kravet endast träffar de anställda som direkt deltar i, eller ansvarar för, distributionen av försäkringar. Även här, i likhet med vad som gäller vilka delar av personalen som träffas av kraven på kunskap och kompetens, blir det upp till den enskilde försäkringsdistributören att avgöra vilka delar av personalen som omfattas av reglerna om ersättningssystem utifrån de specifika förutsättningar och den organisation som försäkringsdistributören valt att ha.

Av de interna reglerna ska det framgå vilka kriterier som gäller för fast respektive rörlig ersättning. Om rörlig ersättning betalas ut får den rörliga ersättningens omfattning inte till övervägande del baseras på kvantitativa kriterier såsom antalet distribuerade försäkringar, löptid, premiernas storlek etc. Även kvalitativa kriterier såsom regelefterlevnad, rättvis behandling av kunder, kundnöjdhet, hantering av eventuella klagomål etc. ska vägas in. Det innebär att förutom att det ska finnas en balans mellan rörlig och fast ersättning, ska det i den rörliga delen av ersättningen även finnas en balans mellan kvantitativa och kvalitativa kriterier som medför att en övervägande del av den rörliga ersättningen kommer från kvalitativa kriterier. Syftet är att stoppa de ersättningsmodeller som kan befaras leda till intressekonflikter som inte går att hantera i en alltför säljstyrd verksamhet.

Vad gäller beslutsnivå och uppdateringsfrekvens av de interna reglerna hänvisas till motsvarande stycke i avsnitt 2.9.1.

De föreslagna reglerna bidrar till att genomföra artikel 17.3 i IDD.

2.9.4 Ersättning från någon annan än kunden

Enligt 4 kap. 3 § första stycket lagförslaget får en försäkringsdistributör inte ta emot ersättning från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att distributören uppfyller sundhets- och hederlighetskravet i 4 kap. 1 § samma förslag. Nämnda paragraf gäller för all form av försäkringsdistribution. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås i 4 kap. 19 § 3 lagförslaget få bemyndigande att föreskriva om hur ersättning som avses i 4 kap. 3 § första stycket samma förslag ska vara utformad för att inte motverka att en försäkringsdistributör uppfyller sundhets- och hederlighetskravet. Finansinspektionen föreslår därför regler som säger att en ersättning från någon annan än kunden inte är godtagbar om den skapar en intressekonflikt som medför att distributörens möjligheter att ta tillvara kundens intressen försämras.

En ersättning från någon annan än kunden ska alltså inte anses vara godtagbar om tillhandahållandet av produkten eller tjänsten till kunden påverkas eller snedvrids till nackdel för kunden på grund av ersättningen. De nu föreslagna reglerna hindrar inte en försäkringsdistributör från att ta emot ersättningar från någon annan än kunden så länge distributören hanterar sina intressekonflikter. Finansinspektionens uppfattning är dock att vissa typer av tredjepartsersättningar skapar så starka intressekonflikter att det i det närmaste är omöjligt att hantera dem. Det är till exempel fallet när storleken på de ersättningar som en försäkringsdistributör tar emot varierar väsentligt mellan olika produkter. En sådan ersättningsmodell skapar starka incitament för försäkringsdistributörer och deras anställda att rekommendera de produkter som ger bäst intjäning, snarare än vad som är bäst utifrån konsumentens behov och förutsättningar. Finansinspektionen bedömer således att de nu föreslagna reglerna medför att utrymmet för att ta emot den typen av ersättningar begränsas väsentligt.

De föreslagna reglerna bidrar till att genomföra artikel 17.3 i försäkringsdistributionsdirektivet.

2.10 Rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys (9 kap.)

2.10.1 Allmänt om rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys

I 4 kap. 2 § och 3 § andra och tredje styckena lagförslaget finns regler om vad som gäller för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. I 4 kap. 19 § 2 samma förslag ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigande att meddela föreskrifter om villkor för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. Finansinspektionen föreslår i 9 kap. nya regler om vilka villkor som ska gälla. Reglerna bidrar till att genomföra artiklarna 20.3 och 29.3 i IDD.

Liknande regler finns på värdepappersområdet och regeringen har förklarat att ingen skillnad i sak avses när det gäller kraven på oavhängighet och

marknadsanalys (lagrådsremissen, s. 233). Finansinspektionen har därför vid utarbetandet av föreskrifterna i dessa delar tagit avstamp i art. 53 i den delegerade förordningen till Mifid 2.

En försäkringsförmedlare ska dessutom, enligt 5 kap. 6 § lagförslaget, i god tid innan ett försäkringsavtal ingås meddela om den rådgivning som lämnas kommer att grundas på en opartisk och personlig analys eller inte. Förmedlaren måste alltså informera kunden om vilken rådgivning som lämnas och om denna inte grundas på en opartisk och personlig analys.

2.10.2 Analys och urval

För att en försäkringsförmedlare ska anses ha lämnat rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys krävs att analysen omfattar ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal på marknaden.

Hur stort antal försäkringsavtal analysen måste avse kommer att bli en bedömning från fall till fall. Finansinspektionens förslag till föreskrifter innebär dessutom ett krav på att försäkringsförmedlaren vid urvalet av försäkringsavtal enligt 9 kap. 2 § 1 och 2, inte enbart beaktar antalet försäkringsavtal, utan även mångfalden. Analysen ska vidare avse ett antal och en mångfald av försäkringsavtal som dels är proportionerlig i förhållande till omfattningen på de rådgivningstjänster som erbjuds, dels är tillräckligt representativt för de försäkringsavtal som är tillgängliga på marknaden.

Analysen får därutöver, enligt 4 kap. 2 § andra stycket lagförslaget, inte omfatta försäkringsprodukter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren själv eller av företag som har nära förbindelser med förmedlaren eller av andra företag som förmedlaren har ett sådant rättsligt eller ekonomiskt förhållande till att det kan riskera förutsättningarna för rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys. Försäkringsföretag eller förmedlare (exempelvis banker som fått tillstånd att bedriva försäkringsdistribution) kan alltså inte lämna rådgivning grundad på en opartisk eller personlig analys vid distribution av deras egna, eller närstående företags, produkter.

Finansinspektionen föreslår också en skyldighet för försäkringsförmedlare att fastställa och genomföra en urvalsprocess i syfte att bedöma och jämföra ett tillräckligt stort urval av försäkringsavtal. Denna urvalsprocess ska, utöver antalet och mångfalden av försäkringsavtal, beakta alla relevanta aspekter för urval av försäkringsavtal. De aspekter som föreskrifterna nämner är risker, kostnader och hur komplicerade produkterna är samt egenskaper hos försäkringsförmedlaren. Sammantaget ska detta säkerställa att valet av försäkringsavtal som kan komma att rekommenderas inte står i strid med kundernas intressen och behov.

Om ett sådant urval inte kan göras, oavsett om det beror på förmedlarens affärsmodell eller det specifika området för den tjänst som tillhandahålls, får förmedlaren inte presentera sig själv som opartisk.

När en försäkringsförmedlare, som tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, fokuserar på en viss kategori eller ett specificerat urval av försäkringsavtal uppställs ytterligare krav i 9 kap. 3 § föreskriftsförslaget. Försäkringsförmedlaren måste, i sådana fall, informera om detta särskilda fokus. Förmedlaren måste vidare säkerställa dels att kunden enbart är intresserad av försäkringar inom förmedlarens särskilda fokusområde, dels att denna fokuserade tjänst är lämplig för kunden och uppfyller kundens behov. Om det visar sig att tjänsten inte är lämplig eller uppfyller kundens behov ska den inte erbjudas kunden.

2.10.3 Tillhandahållande av både rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys och rådgivning som inte är av sådant slag

En försäkringsförmedlare som är en juridisk person får tillhandahålla både rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, och rådgivning som inte är av sådant slag. Finansinspektionen föreslår i 9 kap. 4 § 1–3 ett antal krav som måste uppfyllas vid sådan delad verksamhet. Försäkringsförmedlaren får bland annat presentera sig som opartisk enbart för de tjänster som tillhandahålls grundade på en opartisk och personlig analys. Dessutom ska förmedlaren införa adekvata organisatoriska krav och kontroller för att de två typerna av rådgivningstjänster, och de rådgivare som tillhandahåller respektive typ av tjänst, ska hållas klart skilda från varandra samt för att inte riskera att kunder förväxlar tjänsterna.

För förmedlare som är fysiska personer föreslås ett förbud mot att tillhandahålla båda dessa typer av rådgivning (9 kap. 5 § första stycket). Det föreslås även att det ska vara förbjudet för en anställd i en juridisk person att tillhandahålla båda typerna av rådgivning (9 kap. 5 § andra stycket). Finansinspektionen anser att det är viktigt med tydlighet gentemot kunderna så att kunden inte riskerar att förväxla de olika typerna av rådgivning. Avsikten är även att harmonisera reglerna med Mifid 2. Effekten blir därför att fysiska personer, som antingen är anställda hos en juridisk person med tillstånd, eller som har eget tillstånd att bedriva försäkringsdistribution, inte får tillhandahålla båda typerna av rådgivning.

Reglerna syftar till att underlätta för kunden att veta vilken typ av rådgivning som lämnas och för försäkringsförmedlaren att undvika eventuell organisatorisk sammanblandning av de två typerna av rådgivning. Förslaget tar avstamp i art. 53.3 c i den delegerade förordningen till Mifid 2 och bidrar således till att likrikta reglerna på värdepappers- och försäkringsdistributionsområdet, i enlighet med regeringens tidigare redovisade avsikt.

Det bör noteras att försäkringsföretag inte kan tillhandahålla rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys (lagrådsremissen, s. 235). De föreslagna reglerna i 9 kap. 4 och 5 §§ gäller därför enbart för försäkringsförmedlare.

2.10.4 Ersättning från annan än kunden

Enligt 4 kap. 3 § andra stycket lagförslaget får en försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning om försäkring grundad på en opartisk och personlig analys inte heller ta emot och behålla ersättning i samband med distributionen från någon annan än kunden. Reglerna är avsedda att likriktas med de som gäller på värdepappersområdet, och regeringen anger att vid utformningen av föreskrifterna bör ledning kunna hämtas från Mifid 2-regelverket (lagrådsremissen, s. 236–238). Finansinspektionens föreskrifter har därför, i dessa delar, tagit avstamp i 7 kap. 6 och 7 §§ värdepappersföreskrifterna.

Finansinspektionen föreslår i 9 kap. 6 § föreskriftsförslaget att en försäkringsförmedlare ska föra över en ersättning eller förmån som tas emot av tredjepart till kunden så snart som förmedlaren mottagit den, samt underrätta kunden om detta. Vidare föreskriver Finansinspektionen en skyldighet för försäkringsförmedlaren att ha interna regler som säkerställer att alla ersättningar och förmåner, som kommer från tredjepart, förs över till kunden.

Uppmärksammas bör dock att mindre icke-monetära förmåner, från annan än kunden, får tas emot och behållas av försäkringsförmedlaren under särskilda förutsättningar. Kunden ska ha informerats om förmånerna och dessa ska dels höja kvaliteten på tjänsten till kunden, dels vara av sådan omfattning och art att de inte strider mot god försäkringsdistributionssed (4 kap. 3 § tredje stycket lagförslaget). I 9 kap. 6 § föreskriftsförslaget listas vad som anses som sådana mindre icke-monetära förmåner enligt den nämnda lagbestämmelsen (bestämmelsen nämner dokumentation, deltagande vid konferenser eller seminarier och representation upp till ett rimligt värde). Enligt förslaget ska sådana mindre icke-monetära förmåner vara rimliga och proportionella samt av sådan omfattning att de sannolikt inte kommer att påverka försäkringsförmedlarens beteende på ett sätt som är till skada för kundens intressen (9 kap. 7 § andra stycket). Vidare måste förmedlaren redovisa eventuella sådana mindre icke-monetära förmåner till kunden *innan* rådgivningen tillhandahålls. Förmånerna får dock beskrivas på ett allmänt sätt (9 kap. 7 § tredje stycket). En allmän beskrivning kan vara lämplig när det gäller sådana mindre icke-monetära ersättningar som enligt praxis på marknaden lämnas regelbundet och som inte är anpassade för en specifik förmedlare (exempelvis informations- eller marknadsföringsmaterial). Däremot kan en utförligare beskrivning krävas om det gäller mer särartad kompensation som är särskilt inriktad mot en viss försäkringsförmedlare och från en specifik tredjepart och som avser sådana förmåner som nämns i 9 kap. 7 § 2 och 3.

2.11 Klagomålshantering (10 kap.)

En effektiv och funktionell klagomålshantering är ett sätt för försäkringsdistributörer att säkerställa att de handlar hederligt, rättvist, transparent och professionellt mot sina kunder. Rätt använt ger det alltså kunder möjlighet att få sina intressen tillgodosedda, och försäkringsdistributören får möjlighet att fånga upp och åtgärda problem, samt vidta förebyggande åtgärder.

I 4 kap. 15 § lagförslaget anges att en försäkringsdistributör ska se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsdistributionen på ett lämpligt sätt kan anmäla klagomål mot distributören. Förfarandet ska vara effektivt, och klagomålen ska besvaras snarast möjligt. I 4 kap. 19 § 6 lagförslaget ges regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigande att föreskriva om vad en försäkringsdistributör ska iaktta vid hantering av klagomål. Finansinspektionen föreslår därför regler, som i mångt och mycket liknar de som finns i de nuvarande föreskrifterna.

De nuvarande föreskrifterna har när det gäller klagomålshanteringen haft Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2002:23) om klagomålshantering för finansiella tjänster till konsumenter som förebild (klagomålsråden). Klagomålsråden upphävdes för försäkringsförmedlare i och med att förmedlarföreskrifterna trädde i kraft.¹⁰ För försäkringsföretag gäller dock klagomålsråden fortfarande, tillsammans med Eiopas riktlinjer om klagomålshantering för försäkringsföretag. Eftersom de nu föreslagna bestämmelserna om klagomålshantering i 10 kap. kommer att bli föreskrifter och inte allmänna råd, kommer föreskrifterna att gälla framför såväl klagomålsråden som riktlinjer utfärdade av Eiopa vad avser klagomålshantering för försäkringsföretag när ett försäkringsföretag utövar försäkringsdistribution.

Bestämmelserna bidrar till att genomföra försäkringsdistributionsdirektivets artikel 14.

2.11.1 Vad som är ett klagomål

Finansinspektionen har inom ramen för sin tillsyn uppmärksammat att vissa företag som bedriver finansiell verksamhet inte vill ha för många klagomål registrerade, då de anser det vara någonting som skulle kunna uppfattas som negativt. Tolkningen av vad som skulle utgöra ett klagomål har hos dessa företag varit alltför snäv.

Bland annat mot bakgrund av ovanstående är den nu föreslagna definitionen i 10 kap. 2 § om vad som är ett klagomål allmänt hållen, och förhållandevis vid. Om den blir för precis finns en risk att försäkringsdistributören inte fångar upp de faktiska klagomål som framförs.

2.11.2 Interna regler för klagomålshantering

¹⁰ Övergångsbestämmelse 2 i förmedlarföreskrifterna enligt deras lydelse den 1 juli 2005.

För att den som arbetar med försäkringsdistribution ska kunna känna till hur eventuella klagomål som kommer in till distributören ska handläggas krävs enligt 10 kap. 3 § att det finns interna regler som tydligt anger hur hanteringen ska gå till. Det är även viktigt för den klagande att veta att det finns regler för hur klagomålet kommer att tas om hand.

Vad gäller beslutsnivå och uppdateringsfrekvens av de interna reglerna hänvisas till motsvarande stycke i avsnitt 2.9.1.

2.11.3 Information till kund om klagomålsansvarig och klagomålshantering

För att en klagande på ett enkelt sätt ska kunna kontakta en försäkringsdistributörs klagomålsansvarige ska information finnas på distributörens webbplats, men även på varje kontor. Detta följer av de föreslagna bestämmelserna i 10 kap. 4 och 5 §§. Det ska vara enkelt för den klagande att komma i kontakt med rätt person och därför behöver denna information finnas tillgänglig på ett enkelt sätt. Informationen ska även innefatta uppgifter om på vilket sätt som en klagande som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet, dvs. en konsument, kan vända sig till olika konsumentbyråer för att få vägledning.

2.11.4 Handläggningsrutiner, handläggningstider och motivering av beslut

För att den klagande ska veta var i processen ett klagomål befinner sig så ska klagomål besvaras skyndsamt och hanteras med tillbörlig omsorg, se 10 kap. 6 §.

Om ett klagomål inte kan besvaras inom tre dagar ska den klagande informeras om det. Vissa typer av klagomål kan ta lång tid att utreda. För att den klagande inte ska vara oinformerad så ska en försäkringsdistributör inom 14 kalenderdagar från det att ett klagomål kommit in till distributören meddela den klagande och förklara orsaken till dröjsmålet samt när ett svar eller beslut kan förväntas lämnas. Detta framgår av de föreslagna bestämmelserna i 10 kap. 7 §.

För att en klagande ska kunna förstå varför ett klagomål avslås eller bara delvis bifalls så måste en för den klagande klar och tydlig motivering lämnas av distributören, se 10 kap. 8 §.

2.11.5 Information till kund om tvistlösning

En försäkringsdistributör ska, enligt 10 kap. 9 §, informera en klagande om vilka möjligheter som finns att få ett klagomål överprövat om frågan är tvistig, senast i samband med att ett klagomål helt eller delvis avslås. Exempel på instanser som avses är Svensk Försäkrings nämnder, Allmänna reklamationsnämnden eller allmän domstol. Kraven på denna information skiljer sig från den information som enligt 10 kap. 5 § föreskriftsförslaget ska

lämnas om vilka olika möjligheter kunden har att få vägledning. De organisationer som åsyftas i 10 kap. 5 § saknar möjlighet att fatta beslut som binder försäkringsdistributören vid att exempelvis ge ut kompensation.

2.11.6 Registrering, dokumentation och intern uppföljning av klagomål

En försäkringsdistributör ska kunna registrera klagomål centralt. Det är viktigt för att få en sammanhållen bild av de klagomål som lämnas till distributören. De fakta som framkommer i utredningen och det svar som lämnas ska dokumenteras för att denna information sedan ska kunna användas i det preventiva arbete som ska utföras. Det ska göras för att en och samma typ av klagomål inte ska uppstå flera gånger och för att distributören exempelvis ska kunna uppmärksamma om det finns anställda hos en försäkringsdistributör som har många klagomål och om det kan finnas kunskapsbrister som distributören behöver komma till rätta med. Finansinspektionen föreslår därför bestämmelser om detta i 10 kap. 10–12 §§.

2.12 Information till kund (11 kap.)

2.12.1 Allmän information till kunden

I 5 kap. 1–9 §§ lagförslaget finns bestämmelser om försäkringsdistributörers och försäkringsförmedlars informationsskyldighet. I 5 kap. 24 § 1 samma förslag ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ett bemyndigande att meddela föreskrifter om denna skyldighet. Finansinspektionen föreslår därför regler som kompletterar lagförslagets informationskrav. De föreslagna reglerna bidrar till att genomföra artikel 18, 19 och 21 i försäkringsdistributionsdirektivet.

Motsvarande befintliga regler i 6 kap. förmedlarföreskrifterna överförs i sak till de nya föreskrifterna. Bestämmelserna ställer krav på distributören att lämna information till kunden om sin identitet, under vilken myndighets tillsyn distributören står, samt information om klagomålshantering och möjligheten att få en tvist prövad av Allmänna reklamationsnämnden. I detta fall handlar det om tvister som avser försäkringsdistributionen.

En försäkringsförmedlare ska även informera om att denne är registrerad hos Bolagsverket och för vilka klasser registreringen gäller samt om att kunden kan kontrollera registreringen hos Bolagsverket. Informationen är av allmän karaktär och av vikt för att kunden ska få vetskap om att förmedlaren har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution och hur kunden kan kontakta förmedlaren eller relevanta myndigheter.

En försäkringsförmedlare ska även informera om vilka försäkringsföretag som förmedlaren har ett kvalificerat innehav i, och vilka försäkringsföretag som har ett kvalificerat innehav i försäkringsförmedlaren. Förmedlaren ska även ange hur stort försäkringsföretagets kvalificerade innehav är. Syftet är att synliggöra eventuella intressekonflikter och säkerställa att till exempel en

försäkringsförmedlare inte har någon beroendeställning i förhållande till en försäkringsgivare. Kvalificerat innehav definieras i 1 kap. 9 § 15 lagförslaget.

Finansinspektionen föreslår en ny regel i 11 kap. 9 § som gäller krav på information om den urvalsprocess som en försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys i enlighet med 4 kap. 2 § lagförslaget tillämpar.

2.12.2 Pris- och ersättningsinformation

Reglerna om pris- och ersättningsinformation i 5 kap. 7–9 §§ lagförslaget är nya och saknar motsvarighet i LFF. De föreslagna föreskrifterna ställer bland annat upp ett krav på distributören att, om den förmedlar försäkringar åt en annan distributör, ge kunden information om de ersättningar som betalas till den förmedlare som utgör uppdragsgivare i stället för till den som faktiskt distribuerar försäkringen. Regeln avser samtliga ersättningar oberoende om de kommer från försäkringsgivaren eller någon annan.

Övriga regler i de föreslagna föreskrifterna avseende pris- och ersättningsinformation hanterar i huvudsak situationer där ersättning till förmedlaren betalas från någon annan än kunden. Om försäkringsförmedlaren får ersättning för distributionen från försäkringsföretaget ska kunden få information om huruvida försäkringsförmedlaren får behålla ersättningen eller om försäkringsgivaren har rätt att få ersättningen återbetald helt eller delvis, i det fall försäkringstagaren plötsligt upphör att betala in premierna till försäkringsföretaget. Om förmedlaren får ersättning av ett försäkringsföretag under avtalstiden ska kunden få information om hur en sådan ersättning beräknas. Om försäkringsförmedlaren får ersättning från försäkringsföretaget och denna ersättning ökas baserat på kvantitativa kriterier, så som premiernas storlek eller liknande, ska kunden informeras om hur ersättningen bestäms.

2.12.3 Informationens form

I 11 kap. 14 § föreslås bestämmelser om i vilken form information får lämnas. I lagförslaget regleras informationens form i 6 kap. 15 § och denna bestämmelse och de föreslagna föreskrifterna genomför delvis art. 23.1–23.6 i försäkringsdistributionsdirektivet. Lagbestämmelsen motsvaras delvis av regler i LFF.

Enligt lagförslaget kan informationen presenteras på papper, men den kan även presenteras genom att kunden får informationen på ett annat varaktigt medium. I föreskriftsförslaget anges att en förutsättning för att kunna lämna informationen på ett sådant annat varaktigt medium är att det är visat att kunden har tillgång till sådan utrustning som möjliggör att kunden kan ta emot informationen samt att övriga lagkrav är uppfyllda. Ett varaktigt medium innefattar exempelvis filer och dokumentation som tillhandhålls via internet, USB-minne eller andra tekniska lösningar. En förutsättning är dock att kunden har getts en valmöjlighet och därefter gjort ett aktivt val om att få

informationen på ett annat varaktigt medium än papper. Det är således kunden som får välja på vilket sätt som informationen ska överlämnas.

Om kunden uppger en e-postadress ska det anses räcka som bevisning för att kunden har tillgång till internet.

2.12.4 Särskilda informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsplan

Bestämmelsen i 5 kap. 17 § lagförslaget, om informationskrav vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsplan, genomför artikel 22.5 i försäkringsdistributionsdirektivet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges i 5 kap. 24 § 3 ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vad en försäkringsdistributör ska iakttä för att fullgöra skyldigheten enligt 17 §. När en anställd ansluts till en på förhand bestämd tjänstepensionsförsäkringsplan finns inte något krav på att det försäkringsföretag som omfattas av en sådan pensionsplan själv måste lämna informationen. Lagförslaget ställer i stället upp ett krav på att försäkringsföretaget ska säkerställa att information lämnas till den anställde, vilket innebär att företaget får överlåta till en tredjepart att lämna informationen till den anställde i företagets ställe. Det faktum att det räcker att försäkringsföretaget *säkerställer* att informationen når den anställde innebär att den informationsmodell som används i dag, med tredjepart som en viktig informationsgivare, kan behållas. Finansinspektionen föreslår därför att ett försäkringsföretag, när det uppfyller informationsskyldigheten enligt 5 kap. 17 § lagförslaget, får överlåta till en tredjepart att lämna information till en anställd. Viktigt att påpeka är att ansvaret inte kan flyttas från försäkringsföretaget utan enbart utförandet av uppgiften att informera de anställda. Med tredjepart avses framförallt sådana organisationer som administrerar kollektivavtalade tjänstepensioner, dvs. valcentraler.

2.12.5 Särskilda informationskrav vid korsförsäljning

I 5 kap. 18 och 19 §§ lagförslaget finns bestämmelser om särskilda informationskrav vid korsförsäljning när en försäkringsprodukt erbjuds tillsammans med en annan underordnad produkt eller tjänst. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges i 5 kap. 24 § 4 ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka informationskrav som ska gälla. Reglerna i lagförslaget genomför art 24.1 och 24.2 i försäkringsdistributionsdirektivet och har inte någon motsvarighet i LFF. De föreslagna föreskrifterna bidrar till genomförandet av samma artiklar.

De föreslagna föreskriftsbestämmelserna om korsförsäljning i 11 kap. 16–20 §§ tar främst sikte på att informationen om kostnader och risker ska vara tydlig och riktig för att ge kunden möjlighet att göra ett aktivt val. Distributören ska i god tid innan avtalet ingås informera kunden om alla kostnader för dels paketet, dels för var och en av dess komponenter, samt om vilka risker som finns förknippade med dem. Riskinformationen får inte på

något sätt förminskas eller döljas, t. ex. genom textstorlek, placering eller färg, utan ska framhållas på samma sätt som kostnadsinformationen. Informationens utformning, inbegripet placering och språk, ska vara lätt för kunden att förstå.

Informationen ska visa den verkliga kostnaden och möjliggöra jämförelser med jämförbara varor och tjänster. Kostnader som inte kan preciseras innan avtalet ingås, men som kommer att belasta kunden i efterhand ska baseras på rimliga antaganden.

Om det är möjligt att köpa delar av paketet separat är det viktigt att kunden inte förleds att tro att denne är tvungen att köpa samtliga delar. T.ex. får distributören inte använda sig av förbockade rutor utan måste ge kunden möjlighet att själv göra ett aktivt val, baserat på bland annat kostnad och risk, och om huruvida kunden önskar köpa båda produkterna eller enbart den ena.

2.13 Dokumentationsskyldighet (12 kap.)

I 5 kap. 24 § 5 lagförslaget ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ett bemyndigande att meddela bestämmelser om vad en försäkringsdistributör ska iaktta när det gäller dokumentation av försäkringsdistributionen och utlämnande av sådan dokumentation enligt 5 kap. 21 § lagförslaget. Finansinspektionen föreslår därför bestämmelser om vilka uppgifter som ska dokumenteras, hur dokumentationen ska överlämnas till kunden, samt på vilket sätt den ska arkiveras. Reglerna liknar i huvudsak de regler om dokumentation som finns i de nuvarande föreskrifterna.

De föreslagna reglerna bidrar till att genomföra artikel 20 och 23 i försäkringsdistributionsdirektivet.

2.13.1 Uppgifter om kunden

Dokumentationen ska innehålla uppgifter om de önskemål och behov som kunden har av försäkringsdistributionen. Av dokumentationen ska framgå kundens behov av försäkringsskydd, ekonomiska förhållanden (inbegripet förmögenhet, inkomster, utgifter och skulder) och andra förhållanden som exempelvis familjeförhållanden, riskbenägenhet, placeringshorisont och kundens syfte med försäkringen, samt hur komplicerad en försäkringsprodukt är och om den är lämplig för kunden.

Dokumentationsskyldigheten avser uppgifter om kunden som distributören inhämtar innan ett avtal ingås eller innan en förändring görs inom ramen för ett befintligt avtal. Hur mycket som ska dokumenteras beror på hur komplicerad den aktuella produkten är. Vid distribution av en produkt som är komplicerad finns det anledning att dokumentationen av kundens önskemål, syfte och uppgifter om dennes ekonomiska ställning vid tillfället för distributionen etc. är utförligare än vid distribution av en enkel produkt.

Om distributören har uppgifter om kunden sedan tidigare får dessa uppgifter användas, dock under förutsättning att distributören säkerställt vid distributionstillfället att uppgifterna fortfarande stämmer, dvs. att ekonomiska förhållanden, behov av försäkringsskydd och liknande inte har ändrats. Det viktiga är att uppgifterna om kunden alltid ska vara de uppgifter som gäller vid tillfället för distributionen.

2.13.2 Uppgifter om försäkringsdistributionen

För att kunna överblicka och kontrollera hur försäkringsdistributionen genomförts ska dokumentationen innehålla uppgifter om exempelvis tidpunkt, vad som diskuterats, vilka råd som lämnats och om kunden avrått från att vidta en viss åtgärd. Dokumentationskravet innebär att det inte enbart är de råd som lämnats som ska beskrivas, utan även hur distributören kom fram till att råden bör lämnas. En distributör bör även dokumentera om kunden trots avrådan ändå väljer att vidta en viss åtgärd. Hur mycket som ska dokumenteras beror på vilka produkter som försäkringsdistributionen avser. En enklare produkt kräver inte samma typ av dokumentation som en mer komplicerad produkt. Typiskt sett är t.ex. en bilförsäkring en enklare produkt och en depåförsäkring en mer komplicerad sådan, eftersom den senare innehåller olika typer av finansiella instrument som kunden måste kunna bedöma och ta ställning till.

2.13.3 Hur dokumentationen ska göras

När det gäller vilka uppgifter som ska dokumenteras så kan vissa personuppgifter som rör som exempelvis namn och liknande dokumenteras före distributionstillfället.

Uppgifter som rör valet av produkt samt de råd som lämnas i samband med distributionstillfället kan av naturliga skäl inte dokumenteras i förväg. Dessa uppgifter ska utan undantag dokumenteras vid distributionstillfället.

Dokumentationen får utföras på valfritt medium under förutsättning att den är sökbar och enkel att ta fram. Distributören ska alltid kunna plocka fram informationen vid behov, exempelvis vid tillsyn av Finansinspektionen.

2.13.4 Utlämnande av dokumentation och arkivering av densamma

Distributören ska lämna dokumentationen till kunden direkt vid distributionstillfället eller så snart som möjligt därefter. Vid ett fysiskt möte med kunden kan informationen lämnas direkt. Om försäkringsdistributionen skett exempelvis på distans, ska den överlämnas snarast möjligt därefter. Dokumentationen kan lämnas såväl i en fysisk handling som i någon annan varaktig form. Det är kunden som bestämmer på vilket sätt som informationen ska lämnas.

Dokumentationen ska enligt föreskriftsförslaget sparas så länge det är nödvändigt för försäkringsdistributionen. Detta innebär att den ska sparas så länge som distributören har åtaganden gentemot kunden och det är möjligt för kunden att framställa ett anspråk på skadestånd, och sedan ytterligare ett år därefter. Enligt 4 kap. 17 § lagförslaget har den som vill göra anspråk på skadestånd tio år på sig från distributionstillfället att väcka talan. Den föreslagna ettårsregeln i föreskrifterna motiveras främst av att kunder som väcker talan sent inom den period som anges i lagförslaget inte ska riskera att informationen gallras. Sammantaget innebär Finansinspektionens förslag att distributören ska spara dokumentationen i elva år, såvida distributören inte därefter fortsatt har löpande åtaganden gentemot kunden. Med dokumentation som ska sparas avses dokumentationen om själva försäkringsdistributionen. Andra handlingar som skickas ut från försäkringsgivaren, som exempelvis ansökningshandlingar, årsbesked, ändringsbesked, och utbetalningsbesked omfattas inte av denna regel, eftersom dessa administreras från försäkringsgivaren. Sådana handlingar behöver således inte arkiveras av försäkringsförmedlaren.

2.14 Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (13 kap.)

I 6 kap. lagförslaget finns bestämmelser om vilken information som ska lämnas till kunden vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Bestämmelserna har utformats med LV som förebild. I 6 kap. 15 § 1 lagförslaget ges ett bemyndigande åt regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilken information en försäkringsdistributör ska lämna till sina kunder enligt 6 kap. 4–6 §§ lagförslaget. Bestämmelserna i lagförslaget genomför artikel 29.1 i IDD och motsvaras av regler i artikel 24.4 Mifid 2, vilken genomförts i svensk rätt genom 9 kap. 15 § LV. Finansinspektionen har vid utarbetandet av de föreslagna föreskrifterna tagit fasta på såväl lagstiftarens strävan att försöka likrikta reglerna för försäkringsbaserade investeringsprodukter mot värdepappersregelverket, som synen på värdet av enhetliga bestämmelser mellan de olika regelverken. Finansinspektionen har därför valt att utgå från den delegerade förordningen till Mifid 2.

Reglerna i föreskrifterna behandlar enbart information vid rådgivning och ersättning till och från tredjepart. När det gäller kravet på att lämna information om kostnader för distributionen, se 6 kap. 5 § 2 lagförslaget, uppfylls distributörens skyldighet att informera kunden om själva produkten enligt Finansinspektionens bedömning genom att kunden får det faktablad som ska lämnas enligt Priips-förordningen. Övrig information som ska lämnas avseende andra kostnader än de som rör själva produkten följer av 6 kap. 5 § 2 lagförslaget. Exempel på sådana kostnader kan t.ex. vara fasta kostnader för administration och kostnader för rådgivning. Finansinspektionen bedömer att en försäkringsdistributör måste lämna information både i enlighet med nämnda lagbestämmelse och faktabladet för att uppfylla kravet på att lämna information

om kostnader och ersättningar för distributionen. Det innebär alltså att för att uppfylla lagens krav på informationslämning vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter är det inte godtagbart att enbart lämna produktfaktabladet. Då nämnda lagregel tillsammans med faktabladet utgör tillräcklig reglering av informationslämning i detta avseende, föreslår Finansinspektionen därför inte några ytterligare bestämmelser avseende detta i dagsläget.

De föreslagna föreskrifterna reglerar inte förhållandet mellan distributören och en professionell kund. Anledningen är att en sådan informationsskyldighet redan följer av 6 kap. 4–6 §§ lagförslaget, om inget annat har avtalats. Formerna för hur informationen lämnas får dock avgöras mellan distributören och den professionella kunden och kommer därför inte att behandlas här.

2.14.1 Ytterligare information när rådgivning tillhandahålls

Att kunden får tillräckligt med information innan ett försäkringsavtal ingås är enligt Finansinspektionen av stor vikt för att upprätthålla ett fullgott konsumentskydd. Distributören har oftast ett kunskapsöverskott och den information som kommer från distributören utgör i många fall i stort sett hela underlaget för kundens beslut. Informationen ska därför vara lätt för kunden att förstå och måste anpassas med hänsyn till kundens kunskapsnivå och hur komplicerade produkter det rör sig om.

Vid rådgivning om försäkringsbaserade investeringsprodukter gäller särskilda informationsregler enligt 6 kap. 6 § lagförslaget. I Finansinspektionens föreskriftsförslag ställs krav på distributören att bland annat informera kunden om den tillhandahåller rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys och i förekommande fall varför rådgivningen ska betraktas som sådan. Det är inte bara viktigt att kunden får tillräckligt med information för att förstå vilka skillnaderna är mellan rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys och rådgivning som inte är det; kunden ska även känna till vad som gäller för respektive typ av rådgivning när det gäller urvalet av försäkringsprodukter, begränsningar, ersättningar från annan än kunden och villkoren i övrigt. Kunden ska få tydlig information om urvalet av produkter, bland annat vilka typer av produkter som distributören har övervägt och hur distributören har resonerat vid urvalet av produkter och leverantörer. Om rådgivningen grundas på en opartisk och personlig analys ska distributören dessutom beskriva hur urvalet uppfyller de krav som krävs vid sådan rådgivning och vad distributören har beaktat i urvalsprocessen, som risker, kostnader och andra faktorer. Om distributören tillhandahåller både rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys och rådgivning som inte är av sådant slag, får distributören inte låta påskina att denne lämnar rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys för hela verksamheten.

2.14.2 Information om ersättningar till och från tredjepart

I 6 kap. 7 och 8 §§ lagförslaget finns bestämmelser om ersättningar till och från tredjepart vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Bestämmelsen i 6 kap. 7 § lagförslaget genomför art. 29.2 i försäkringsdistributionsdirektivet och motsvaras av art. 24.4 i Mifid 2. Bestämmelsen är utformad utifrån 9 kap. 21 § LV. I 6 kap. 15 § 2 lagförslaget ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigande att föreskriva om vilka uppgifter som ska lämnas till kunden om ersättningar och förmåner som distributören lämnar till eller tar emot av någon annan än kunden enligt 6 kap. 7 och 8 §§ samma förslag, och i 6 kap. 15 § 3 lagförslaget ges bemyndigande när det gäller kriterierna för att bedöma vilka ersättningar och förmåner en försäkringsdistributör får lämna till eller ta emot av någon annan än kunden enligt 6 kap. 8 § samma förslag.

Reglerna i föreskriftsförslaget rörande försäkringsbaserade investeringsprodukter innefattar krav på distributören att lämna uppgifter till kunden om ersättning till och från tredjepart. Med ersättning avses, enligt 1 kap. 9 § 6 lagförslaget, alla provisioner, ersättningar, kostnader eller andra betalningar, inbegripet ekonomiska ersättningar av alla slag eller eventuella andra finansiella eller icke-finansiella förmåner eller incitament, som erbjuds eller utbetalas med avseende på försäkringsdistributionsverksamhet.

I 13 kap. 6 § föreskriftsförslaget anges bland annat att ersättningens förekomst och art ska anges i den information som ges till kunden. Därutöver ska distributören informera kunden om ersättningens belopp eller, om detta inte är möjligt, om metoden för beräkning av beloppet. Lämnar distributören information om metoden för beräkning ska distributören lämna information om det exakta beloppet i efterhand. Om distributören löpande tar emot eller tillhandahåller ersättningar ska kunden, minst en gång per år, underrättas om vilket belopp som tagits emot av eller tillhandahållits till tredjepart.

Även icke-monetära förmåner som distributören tar emot eller tillhandahåller i samband med distributionen ska värderas och prissättas. Syftet med att sätta ett monetärt värde på icke-monetära förmåner är att tydliggöra hur stor ersättning som faktiskt utgått med anledning av distributionen. Sådana icke-monetära förmåner kan t.ex. bestå av biljetter till evenemang, mat, dryck, resor etc. Mindre icke-monetära förmåner behöver inte prissättas. Vilka dessa förmåner kan vara exemplifieras i 9 kap. 7 § när det gäller ersättning vid rådgivning på grundval av en opartisk och personlig analys. Informationen ska vara heltäckande och lätt för kunden att förstå.

2.15 Ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar (14 kap.)

Finansinspektionen föreslår föreskrifter om vilka ytterligare informations- och uppföranderegler som ska gälla vid distribution av pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet enligt 7 kap. 1 § lagförslaget. Lagbestämmelsen saknar motsvarighet i försäkringsdistributionsdirektivet och i LFF. De föreslagna reglerna går därmed utöver minimiregleringen i IDD, och

motiveras av behovet av ett stärkt konsumentskydd på området. Med hänsyn till att vissa pensionsförsäkringar kan vara mycket lika försäkringsbaserade investeringsprodukter är det enligt Finansinspektionens mening naturligt att reglerna likriktas, vilket också är i linje med den uppfattning regeringen ger uttryck för (s. 350 lagrådsremissen). Värdet på båda typer av produkterna är direkt eller indirekt exponerade mot marknadsvolatilitet (1 kap. 9 § 8 och 7 kap. 1 § lagförslaget). Den enda skillnaden är att vissa pensionsförsäkringar syftar till att ge inkomst vid pensionering och berättigar den försäkrade till vissa ersättningar (1 kap. 9 § 17 lagförslaget).

Genom att reglerna likriktas säkerställs konsumentskyddsaspekten men även att regelarbitrage inte ska uppstå. Konsumentskyddet kan med fog hävdas vara särskilt viktigt när det gäller pensioner, vilka ska ge inkomst långt fram i tiden och säkra konsumenters leverne. Det är därför särskilt viktigt att kunden ska få samma information och samma kvalitet på rådgivningen oavsett om den aktuella produkten distribueras som en försäkringsbaserad investeringsprodukt eller vissa pensionsförsäkringar. I annat fall finns risk att aktörer hellre väljer att distribuera produkter vilka benämns som vissa pensionsförsäkringar snarare än försäkringsbaserade investeringsprodukter.

En försäkringsdistributör som bedriver försäkringsdistribution avseende vissa pensionsförsäkringar ska därför tillämpa artiklarna 3–14 och 17–19 i Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 av den 21 september 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 om intressekonflikter och incitament och bedömning av lämplighet och ändamålsenlighet, samt reglerna i 13 kap. 6 § de föreslagna föreskrifterna om ersättningar till och från tredjepart.

2.16 Anmälningar och underrättelser till Finansinspektionen (15 kap.)

Enligt 8 kap. 3 § första stycket lagförslaget har Finansinspektionen tillsyn över att den som i Sverige bedriver försäkringsdistribution följer lagen och andra författningar som reglerar försäkringsdistributörens verksamhet. Enligt 8 kap. 5 § första stycket samma lagförslag är bland annat försäkringsdistributörer skyldiga att till Finansinspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande frågor som inspektionen begär. I 8 kap. 12 § lagförslaget ges regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka upplysningar en försäkringsdistributör ska lämna till Finansinspektionen för dess tillsynsverksamhet samt när och hur dessa ska lämnas. Finansinspektionen föreslår därför regler som i många delar är desamma som i 12 kap. de nuvarande föreskrifterna. En nyhet är dock att den praxis som gäller i dag om att försäkringsföretag bör underrätta Finansinspektionen om vissa ändringar i en försäkringsförmedlares ansvarsförsäkring nu införs som ett krav i 15 kap. 4 §. Syftet med den bestämmelsen är att Finansinspektionen ska ha möjlighet att snabbt fånga upp förändringar i något som är av central betydelse för

kundskyddet, och dessutom ett villkor för att en försäkringsförmedlare ska kunna upprätthålla villkoren för tillstånd att bedriva försäkringsdistribution.

En annan förändring är att den nuvarande föreskriftsbestämmelsen om att en förmedlare ska underrätta Finansinspektionen om ändringar i ledningen föreslås bli en tydligare ledningsprövningsregel. När en förändring anmäls ska även de uppgifter som framgår av bilaga 2 till föreskrifterna lämnas in. Förändringen ska anmälas snarast, vilket i praktiken betyder senast då beslut fattats om att anta en ny ledningsperson. Det kan här nämnas att den föreslagna skyldigheten att anmäla nya ledningspersoner för ledningsprövning till Finansinspektionen inte har någon formell koppling till skyldigheten att anmäla och registrera samma förändring hos Bolagsverket, och därmed inte behöver göras parallellt.

Den nya bestämmelsen föreslås gälla för försäkringsförmedlare som är juridiska personer och som fått tillstånd att bedriva försäkringsdistribution enligt 2 kap. 1 § lagen om försäkringsdistribution. Den föreslås således gälla även för finansiella företag som kan omfattas av motsvarande krav enligt andra finansiella regleringar, exempelvis banker och betalningsinstitut som i dagsläget även omfattas av Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2009:3) om ägar- och ledningsprövning. Sådana företag ska därmed anmäla ledningsförändringar enligt såväl den nu föreslagna bestämmelsen som Finansinspektionens föreskrifter om ägar- och ledningsprövning, vilket är detsamma som gäller i dag. Skillnaden blir att de uppgifter som framgår av bilaga 2 till de nu föreslagna föreskrifterna ska bifogas såväl som uppgifter eller bilagor enligt de krav som ställs i andra regelverk. Bestämmelsen föreslås, givet sin utformning, dock inte omfatta försäkringsföretag då ledningsförändringar där enbart ska anmälas enligt försäkringsrörelseföreskrifterna, se även avsnitt 2.18.

Samtliga anmälningar och underrättelser ska lämnas via Finansinspektionens webbtjänst för försäkringsdistribution som nås via Finansinspektionens webbplats. Närmare anvisningar om det praktiska tillvägagångssättet kommer att lämnas där.

2.17 Övergångsbestämmelser

Finansinspektionen föreslår två övergångsbestämmelser som kompletterar lagförslaget övergångsbestämmelser. Enligt lagförslaget ska 7 kap., som handlar om verksamhet med vissa pensionsförsäkringar, träda i kraft den 1 oktober 2019, dvs. ett år senare än lagen i övrigt. Detta kapitel kompletteras av bestämmelser i 14 kap. föreskriftsförslaget. Finansinspektionen föreslår därför att även 14 kap. ska träda i kraft den 1 oktober 2019, vilket är ett år efter det att föreskrifterna i övrigt föreslås träda i kraft.

I lagförslaget finns även en övergångsbestämmelse som handlar om kraven på kunskap och kompetens för försäkringsförmedlare som när den nya lagen träder i kraft har tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt LFF. För att

samordna föreskriftsförslaget bestämmelser med lagförslaget föreslår Finansinspektionen att försäkringsförmedlare som vid föreskriftsförslaget ikraftträdande har tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt LFF senast den 23 februari 2019 ska uppfylla kraven på kunskap och kompetens i 4 kap. samt insikt och erfarenhet i 5 kap. 3–6 §§ föreskriftsförslaget.

2.18 Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsrörelse

Finansinspektionen föreslår vissa ändringar i försäkringsrörelseföreskrifterna som ett led i genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet.

De ändringar som föreslås i föreskrifterna och i bilaga 2 a görs främst med anledning av att försäkringsdistributionsdirektivet är tillämpligt även på försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution, och att vissa justeringar då behöver göras. Därutöver föreslås att det i bilagorna 1 a, b och c samt bilaga 2 a införs en skrivning som tydligare än i dag anger vilken typ av ingripande från Finansinspektionen (eller utländsk myndighet) som sökanden ska upplysa om i avsnittet om anseende. Det föreslås även vissa andra förtydliganden i bilaga 2 a som beskrivs mer nedan.

Finansinspektionen föreslår att det införs en upplysningsbestämmelse i 1 kap. 1 § andra stycket försäkringsrörelseföreskrifterna. Bestämmelsen är avsedd att informera om att det finns ytterligare regler i de nu föreslagna föreskrifterna om försäkringsdistribution, för de försäkringsföretag som bedriver sådan verksamhet. Finansinspektionen föreslår vidare vissa ändringar av bilaga 2 a angående anmälan om lämplighetsprövning av ledningspersoner och ansvariga för centrala funktioner.

Det införs ett par nya frågor, under avsnittet angående anseende, för att säkerställa att ledningspersonerna i försäkringsföretagen uppfyller kraven i 2 kap. 10 § lagförslaget. Enligt 2 kap. 10 § lagförslaget ska en ledningsperson i försäkringsföretag, som bedriver försäkringsdistribution, uppfylla kraven i 2 kap. 8 § första stycket 3 lagförslaget. Ledningspersonerna ska alltså ha tillräcklig insikt och erfarenhet, vara i övrigt lämpliga samt uppfylla kraven i 2 kap. 7 § första stycket 2 lagförslaget. I den senare bestämmelsen finns krav på att ledningspersonerna inte förekommer i belastningsregistret avseende vissa allvarliga förmögenhetsbrott eller viss allvarlig ekonomisk brottslighet samt har visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter.

Det finns idag regler i 2 kap. 4 § första stycket 4 försäkringsrörelselagen (2010:2043) på att ledningspersoner ska ha tillräcklig insikt och erfarenhet samt vara i övrigt lämpliga. Den nuvarande ledningsprövningsbilagan i försäkringsrörelseföreskrifterna kan därför användas för att säkerställa att ledningspersonerna i försäkringsföretag uppfyller dessa krav (observera dock att kravet på insikt och erfarenhet även måste innefatta insikt och erfarenhet som är relevant för distributionsverksamheten).

Det behöver dock införas särskilda frågor i bilaga 2 a till försäkringsrörelseföreskrifterna för att säkerställa att ledningspersonerna i försäkringsföretagen även uppfyller kravet på att ha ”visat skötsamhet i ekonomiska angelägenheter”.

Vidare införs uttryckliga frågor, när anmälan avser ansvar för en eller flera centrala funktioner, om företaget har lagt ut den centrala funktion som prövningen avser. Frågan införs för att underlätta hanteringen av dessa ärenden.

Slutligen tas en fråga, under anseendeavsnittet, bort med anledning av att den har ställts två gånger.

2.19 Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag

Finansinspektionen föreslår en ändring av tillämpningsområdet för de allmänna råden. Ändringen är föranledd av ett förbiseende i samband med en ändring av de allmänna råden 2016.¹¹ En del av den ändringen bestod i att tillämpningsområdet ändrades till att ange vilka företagskategorier de allmänna råden gäller för, från att tidigare ha angett vilka företagskategorier de allmänna råden inte gällde för. I samband med denna förändring lyftes juridiska personer med tillstånd enligt LFF in i de allmänna rådens tillämpningsområde, trots att nämnda lag inte ställer vare sig allmänna krav på styrning och kontroll, eller specifika krav på exempelvis kontrollfunktioner. Detta korrigeras nu genom förslaget att juridiska personer med tillstånd enligt lagen om försäkringsförmedling tas bort från de allmänna rådens tillämpningsområde.

2.20 Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om finansiell rådgivning till konsumenter

Finansinspektionen föreslår en ändring av tillämpningsområdet för rådgivningsföreskrifterna som ett led i genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet. Förslaget innebär att försäkringsförmedlare enligt 5 kap. 1 § första stycket försäkringsförmedlingslagen tas bort ur 1 kap. 2 § rådgivningsföreskrifterna, då möjlighet att driva verksamhet med sidotillstånd inte förs över till den nya lagen om försäkringsdistribution. Som framgår av avsnitt 2.21 nedan föreslås ytterligare ändringar i rådgivningsföreskrifterna på grund av lagändringar som är föreslagna på fondområdet.

2.21 Rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder

¹¹ Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2016:9) om ändring i Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2005:1) om styrning och kontroll av finansiella företag.

I samband med genomförandet av Mifid 2 infördes en ny bestämmelse i LVF som innebär att ett fondbolag som i sin verksamhet lämnar råd till icke-professionella kunder om fondandelar i andra fall än vad som avses i 7 kap. 1 § första stycket 3 ska, när de utför sådana tjänster tillämpa vissa bestämmelser i LV (2 kap. 17 g § LVF). En motsvarande bestämmelse infördes i LAIF (8 kap. 1 a §). I samband med införandet av de nya bestämmelserna i LVF och LAIF utvidgades undantagen i rådgivningslagen till att omfatta även rådgivning som utförs inom ramen för fondverksamheten av sådana företag eller förvaltningsbolag. Bestämmelserna i LV avseende rådgivning kompletteras av detaljerade regler i det delegerade direktivet till Mifid 2 och den delegerade förordningen till Mifid 2. I förarbetena anges att avsikten är att det i kommande lagstiftningsarbeten ska ingå förslag till bemyndigande att meddela föreskrifter som gör det möjligt att tillämpa dessa regler (prop. 2016/17:162 s. 456).

Bakgrunden till lagändringarna är att lagstiftaren bedömer att det finns behov av en sammanhållen och överskådlig reglering av rådgivning på finansmarknadsområdet (prop. 2016/17:162 s. 447). För att uppnå en enhetlig reglering ska bestämmelserna i LV om intressekonflikter, om krav på rådgivarnas kompetens, om lämplighets- och passandebedömningar samt om dokumentation och ersättningssystem tillämpas på all rådgivningsverksamhet som försäkringsföretag, försäkringsförmedlare, fondbolag och AIF-förvaltare utför. Fondbolag och AIF-förvaltare ska även tillämpa bestämmelserna i samma lag om ersättningssystem, information till kund vid investeringsrådgivning, om ersättningar som betalas till och tas emot från tredjepart och om indelning av kunder i kategorier. Detsamma ska gälla för förvaltningsbolag och utländska AIF-förvaltare som driver verksamhet från filial i Sverige.

I prop. 2017/18:148 om Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om penningmarknadsfonder och ett par andra värdepappersmarknadsfrågor som beslutades den 20 mars 2018 föreslår regeringen att de bestämmelser i LV som fondbolag och AIF-förvaltare ska tillämpa när de utför rådgivning om andelar i fonder inom ramen för sin fondverksamhet, ska tillämpas vid sådan rådgivning till alla kunder. Vidare föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka åtgärder ett fondbolag eller en AIF-förvaltare ska vidta för att uppfylla de krav som gäller när de utför rådgivning om andelar i sin fondverksamhet.

Enligt nuvarande bestämmelser ska ett fondbolag eller en AIF-förvaltare som inom ramen för sin fondverksamhet lämnar råd om andelar i värdepappersfonder eller om andelar eller aktier i alternativa investeringsfonder följa de näringsrättsliga bestämmelserna i rådgivningslagen. Detaljerade krav på bland annat kompetens och dokumentation vid sådan rådgivning finns i rådgivningsföreskrifterna. En ny bestämmelse bör införas i fondföreskrifterna och AIFM-föreskrifterna med hänvisningar till aktuella artiklar i den delegerade förordningen samt aktuella bestämmelser som genomför det delegerade direktivet. Vad gäller rådgivningsföreskrifterna bör justering ske i syfte att undvika dubbelreglering. Vidare har det i

rådgivningsföreskrifterna gjorts ett tillägg avseende AIF-förvaltare, som på grund av ett tidigare förbiseende inte är undantagna.

Finansinspektionen har i sin bedömningen av vilka bestämmelser som hänvisningar ska göras till gjort följande överväganden.

Enligt 2 kap. 17 g § LVF ska ett fondbolag som i sin verksamhet lämnar råd till kunder om fondandelar i andra fall än det som avses i 7 kap. 1 § första stycket 3 när det utför sådana tjänster tillämpa 8 kap. 12 och 15 §§ och 9 kap. 36, 10, 17, 21, 23 och 27–29 §§ LV. En likalydande bestämmelse har införts för AIF-förvaltare i 8 kap. 1 a § LAIF.

Bestämmelsen i 8 kap. 12 § LV genomför artikel 16.3 första stycket i Mifid 2. Denna artikel preciseras genom artiklarna 33 och 37–43 i den delegerade förordningen till Mifid 2. Finansinspektionen föreslår att det i föreskrifterna gör en hänvisning till artikel 33 och 37. Vad gäller artikel 38 gäller denna rådgivning om företagsfinansieringsstrategi, artikel 39 rör intressekonflikter som uppstår i samband med en emissions eventuella underprissättning eller överprissättning, och i artiklarna 40–43 finns detaljerade krav i samband med placering. Ingen av dessa regler är aktuella för fondbolag och AIF-förvaltare som lämnar råd till kunder om fondandelar. Någon hänvisning till dessa delar föreslås därför inte.

Bestämmelsen i 8 kap. 15 § LV genomför artikel 25.1 i Mifid 2. Direktivbestämmelsen är även genomförd genom bestämmelser i 4 kap. värdepappersföreskrifterna. Eftersom dessa bestämmelser även bör tillämpas av fondbolag och AIF-förvaltare som i sin verksamhet lämnar råd till kunder om fondandelar föreslår Finansinspektionen att det införs en hänvisning till detta kapitel i fondföreskrifterna och AIFM-föreskrifterna.

Bestämmelsen i 9 kap. 10 § LV genomför artikel 24.10 i Mifid 2. Det finns mer preciserade regler kring ersättningssystem i artikel 27 i den delegerade förordningen. Det föreslås därför att det görs en hänvisning till den artikeln.

Bestämmelsen i 9 kap. 17 § LV genomför artikel 24.4 första stycket a i Mifid 2. Bestämmelser som preciserar denna artikel finns i artikel 52 och 53 i den delegerade förordningen. Bestämmelsen i 9 kap. 21 § LV genomför artikel 24.9 i Mifid 2. Kraven för att en ersättning eller förmån ska vara tillåten preciseras i det delegerade direktivet. Dessa regler har i svensk rätt genomförts genom bestämmelser i 7 kap. värdepappersföreskrifterna. Eftersom det i detta kapitel finns detaljerade krav som preciserar bestämmelsen i 9 kap. 21 § LV, bör även föreskriftsbestämmelserna gälla för nu aktuell verksamhet. Finansinspektionen föreslår därför att dessa regler även ska gälla för fondbolag och AIF-förvaltare.

Bestämmelsen i 9 kap. 23 § LV genomför artikel 25.2 i Mifid 2. Detaljerade regler avseende denna bestämmelse finns i artiklarna 54 och 55 i den delegerade förordningen. Eftersom dessa artiklar bör tillämpas av fondbolag

och AIF-förvaltare föreslår Finansinspektionen att det görs en hänvisning till dessa regler i fondföreskrifterna och AIFM-föreskrifterna.

Bestämmelsen i 9 kap. 27 § LV genomför artikel 25.6 första stycket i Mifid 2. Mer detaljerade regler finns i artiklarna 59–63 i den delegerade förordningen. Det är inte aktuellt att göra en hänvisning till artiklarna 60 och 62 då de rör portföljförvaltning. Detsamma gäller för artikel 63 då denna rör förvaring av kunders medel. Bestämmelserna i 9 kap. 28 och 29 §§ LV genomför artikel 25.6 andra, tredje och fjärde styckena i Mifid 2 samt bilaga II, avsnitt 1 och 2. Eftersom det inte finns några detaljerade regler avseende dessa artiklar i den delegerade förordningen, föreslås ingen hänvisning i dessa delar.

2.22 Hantering av redovisningsmedel

Den 1 januari 2017 trädde ändringar i LVF och LAIF i kraft som innebär att fondbolag och AIF-förvaltare kan få särskilt tillstånd att ta emot medel med redovisningsskyldighet om bolaget eller förvaltaren avser att föra investeringssparkonto (prop. 2017/18:5). På ett sådant investeringssparkonto får bara fondandelar och kontanta medel förvaras.

I samband med denna ändring infördes bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hantering av de medel som tas emot med redovisningsskyldighet. I prop. 2017/18:148 om Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om penningmarknadsfrågor och ett par andra värdepappersmarknadsfrågor föreslås en justering av det bemyndigande som avser AIF-förvaltare, i syfte att likforma föreskrifträtten för AIF-förvaltare och fondbolag.

Skyddet av finansiella medel och finansiella instrument som tillhör kunder är en viktig del av kundskyddet. Det är ett fondbolag och en AIF-förvaltares skyldighet att vidta lämpliga åtgärder för att sörja för kunders äganderätt och andra rättigheter i fråga om fondandelar och kontanta medel som de har anförtrott till bolaget eller förvaltaren. Ett fondbolag och en AIF-förvaltare bör därför ha adekvata och specifikt utformade system på plats för att kunna skydda kunders rättigheter kopplade till sådana finansiella instrument och medel. Ett fondbolag eller en AIF-förvaltare som tar emot kunders medel på ett investeringssparkonto bör därför omfattas av de bestämmelser om skydd av kunders medel som finns i värdepappersföreskrifterna. Finansinspektionen föreslår därför att det införs en hänvisning till 6 kap. dessa föreskrifter i fondföreskrifterna och AIFM-föreskrifterna.

2.23 Bestämmelser om strukturerade insättningar

En AIF-förvaltare som har tillstånd för diskretionär portföljförvaltning och att som sidotjänst lämna investeringsråd ska i den verksamheten tillämpa de bestämmelser i LV som gäller när värdepappersinstitut utför sådana tjänster. Detaljerade krav avseende dessa bestämmelser finns i värdepappersföreskrifterna. I 10 kap. 1 § AIFM-föreskrifterna finns därför en

hänvisning till vissa bestämmelser i värdepappersföreskrifterna som ska tillämpas vid sådan verksamhet. En AIF-förvaltare ska även tillämpa bestämmelserna i samma lag om försäljning och rådgivning i samband med strukturerade insättningar samt reglerna om passandebedömning.

Enligt 1 kap. 5 § värdepappersföreskrifterna gäller 4, 5 och 7 kap. samt 8 kap. 1 och 2 §§ vid försäljning och rådgivning till en kund som avser strukturerade insättningar. Det som anges om finansiella instrument i dessa bestämmelser ska även tillämpas på strukturerade insättningar. Då en AIF-förvaltare ska tillämpa bestämmelserna i LV om försäljning och rådgivning i samband med strukturerade insättningar föreslås att det införs en hänvisning till värdepappersföreskrifterna i AIFM-föreskrifterna som innebär att motsvarande ska gälla för AIF-förvaltare vid försäljning och rådgivning till kund som avser strukturerade insättningar.

2.24 Innehavsrapportering för specialfonder

Genom att löpande ta in information om specialfondernas innehav gör Finansinspektionen det möjligt att samla in information till den databas, som enligt lagen om en databas för övervakning och tillsyn över finansmarknaderna ska upprättas.

Enligt de nuvarande AIFM-föreskrifterna ska en AIF-förvaltare vid varje tidpunkt kunna visa en sammanställning av en specialfonds innehav. Sammanställningen ska på begäran ges in till Finansinspektionen. Det innebär att det redan finns krav på ha information om specialfondernas innehav tillgänglig. Däremot finns inget krav på att göra en sammanställning per den sista bankdagen i varje kvartal och lämna in sammanställningen till Finansinspektionen senast den tionde dagen i efterföljande månad. Finansinspektionen bedömer att ett sådant krav behövs för att det ska gå att upprätthålla en databas med fullständig information. En löpande rapportering gör det också möjligt att på ett effektivt sätt samla in informationen då alla rapportörer följer samma process för inrapportering och använder samma tekniska format.

Enligt de nuvarande reglerna ska sammanställningen på begäran ges in till Finansinspektionen i den form och på det sätt som anvisas på myndighetens webbplats. Kvartalsvis informationsinsamling av innehav i värdepapperfonder har skett under många år, med en etablerad anvisning på myndighetens webbplats. Anvisningen är välkänd bland de flesta aktörerna, eftersom många AIF-förvaltaren även förvaltar värdepappersfonder. För närvarande omarbetar Finansinspektionen den anvisningen och utökar kraven på att komma in med information om värdepappersfonder. Finansinspektionen planerar inte att införa motsvarande krav på utökad information för specialfonder. Grunderna i tidigare anvisning kommer att användas, med några förändringar för att få in väsentlig information om värdepappret, till exempel när värdepappret saknar ISIN-kod.

AIF-förvaltare lämnar redan i dag löpande in information till Finansinspektionen i enlighet med 13 kap. 2 och 4 §§ LAIF. Denna information lämnas dock endast på aggregerad nivå och inte för varje enskilt värdepapper.

3 Förslagets konsekvenser

3.1 Utgångspunkter

3.1.1 Inledning

Finansinspektionen redogör nedan för de konsekvenser som den föreslagna regleringen bedöms få för olika aktörer. Redogörelsen omfattar inte bestämmelser, och krav som följer av dessa, som överförs från de nuvarande förmedlarföreskrifterna. I relation till varje avsnitt i remisspromemorian redogörs för de förväntade konsekvenserna för samhället och konsumenterna, företagen och Finansinspektionen.

Under avsnitt 3.2 – 3.18 redogörs för konsekvenser med anledning av förslagen till nya regler om försäkringsdistribution.

Konsekvenser med anledning av förslagen till ändringar på fondområdet redogörs för under avsnitt 3.19.

3.1.2 Berörda företag

Det är olika personer och företag som berörs av olika delar av Finansinspektionens förslag. Finansinspektionens förslag avseende försäkringsdistribution träffar samtliga försäkringsföretag och fysiska såväl som juridiska personer som har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution, dvs. försäkringsdistributörer. I mars 2018 fanns det 179 försäkringsföretag registrerade hos Finansinspektionen. Vid samma tidpunkt fanns det 1 084 försäkringsförmedlare med tillstånd att utöva försäkringsförmedling i Finansinspektionens register, samt 1 230 anknutna försäkringsförmedlare.

För att förenkla läsningen används i det följande begreppet ”företag” för att beskriva både försäkringsföretagen och fysiska såväl som juridiska personer som har idag har tillstånd att utöva försäkringsförmedling och därmed kommer att omfattas av de nya reglerna.

De föreslagna föreskrifterna avseende rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder samt hantering av redovisningsmedel berör fondbolag och AIF-förvaltare. De föreslagna föreskrifterna avseende strukturerade insättningar och innehavsrapportering för specialfonder berör endast AIF-förvaltare. I mars 2018 fanns det 38 fondbolag, och 67 auktoriserade AIF-förvaltare hos Finansinspektionen.

3.1.3 *Kostnader för företagen*

Föreskriftsförslagen innebär omställningsarbeten och ökad löpande arbetsbelastning för de berörda företagen. Det är svårt att bedöma i vilken utsträckning som de berörda företagen kommer att använda egen personal eller anlita konsulter för att hantera dessa uppgifter.

Vid bedömningen av de kostnader som uppstår för företagen utgår Finansinspektionen från att en arbetstimme medför en kostnad för egen personal på 1 300 kronor. För konsulter bedöms kostnaden vara något högre, och beror på hur komplex uppgiften är. Finansinspektionen uppskattar kostnaden för en konsults arbetstimme till 2 000 kronor.

3.2 **Förslag till nya regler om försäkringsdistribution**

3.2.1 *Tillämpningsområde och definitioner (1 kap.)*

De föreslagna föreskrifterna medför inte några direkta konsekvenser för samhället, konsumenterna, företagen eller Finansinspektionen.

3.2.2 *Ansökan om tillstånd (2 kap.)*

Finansinspektionens förslag innebär att mer omfattande krav införs vad gäller den information som ska lämnas i samband med ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Det gäller uppgifter om godkänt kunskapstest, fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling, och nära förbindelser. För att styrka kompetens och övrig lämplighet föreslås bilagor till föreskrifterna. Förslaget innebär också att en ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution ska innehålla uppgifter om identiteten avseende sådana aktieägare eller delägare, oavsett om de är fysiska eller juridiska personer, som har ett innehav i förmedlingsföretaget som överstiger tio procent och om hur stora dessa innehav är.

3.2.2.1 *Konsekvenser för samhället och konsumenterna*

Förslaget bedöms inte ha några direkta konsekvenser för samhället eller konsumenterna.

3.2.2.2 *Konsekvenser för företagen*

Försäkringsförmedlarna påverkas av de utökade bestämmelserna om ledningsprövning i samband med ansökan om tillstånd att bedriva försäkringsdistribution, och därefter om det sker några ändringar i ledningen. Företagen påverkas genom att arbetet att ta fram uppgifter som ska lämnas till Finansinspektionen kan öka i en viss utsträckning. Uppgifterna som ska lämnas avser godkänt kunskapstest, fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling samt nära förbindelser.

3.2.2.3 *Kostnader för företagen*

Arbetet med att ta fram de uppgifter som ska lämnas till Finansinspektionen i samband med en ny ledningsprövning bedöms inte ta några större resurser i anspråk. Arbetet består främst i att fylla i de bilagor till föreskrifterna om ledningsprövning som blir relevanta och att t.ex. ta fram meritförteckningar. Majoriteten av uppgifterna till bilagorna borde redan finnas tillgängliga för de sökande. Kostnaderna för att ta fram de ytterligare uppgifter som ska lämnas in till Finansinspektionen vid en ledningsprövning beräknas till cirka 1 300 kronor (1 timme x 1 300 kronor) per ledningsperson.

3.2.2.4 *Konsekvenser för små företag*

Förslaget bör inte ha några särskilda konsekvenser för små företag.

3.2.2.5 *Konsekvenser för Finansinspektionen*

Förslaget såvitt gäller ledningsprövning syftar till att Finansinspektionen på ett ändamålsenligt och sammanhållet sätt ska få in uppgifter om fysiska personers kunskap och kompetens, respektive ledningspersoners i juridiska personer insikt och erfarenhet, skötsamhet i ekonomiska angelägenheter samt lämplighet i övrigt. Förslaget innebär att Finansinspektionen ska ta ställning till ett ökat antal omständigheter, vilket kan innebära en något ökad arbetsbelastning. Sammantaget kan dock förslaget antas underlätta Finansinspektionens handläggning av aktuella ärenden.

3.2.3 *Kontroll av anställda, anknutna sidoverksamma försäkringsförmedlare och anknutna försäkringsförmedlare (3 kap.)*

Finansinspektionens förslag preciserar vad en försäkringsdistributör ska kontrollera avseende anställda och fysiska personer som är anknutna sidoverksamma förmedlare eller anknutna förmedlare. Dessa måste visa att kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling är uppfyllda.

Förslaget innebär vidare att en försäkringsdistributör, utöver vad som krävs idag, även ska kontrollera eventuella nära förbindelser som skapar svåröverskådliga företagsgrupper som kan hindra en effektiv tillsyn.

De föreslagna föreskrifterna innebär att möjligheten att enbart lämna en skriftlig försäkran tas bort, vilket innebär att det nu alltid ska visas att kraven uppfylls.

3.2.3.1 *Konsekvenser för samhället och konsumenterna*

Förslaget innebär att kontrollen av kunskapen och kompetensen hos anställda och fysiska personer som är anknutna sidoverksamma förmedlare eller anknutna förmedlare blir mer effektiv. Detta skulle kunna leda till en högre kunskaps- och kompetensnivå hos försäkringsdistributörerna. Det i sig skulle

innebära att konsumenterna i högre utsträckning kommer att kunna lita på att den rådgivare som anlitas har rätt kompetens.

3.2.3.2 Konsekvenser för företagen

Förslaget innebär att försäkringsdistributörer som idag godtar en skriftlig försäkran istället måste inrätta rutiner för att så långt möjligt utreda och verifiera faktiska omständigheter mot exempelvis utdrag från register, testresultat vad avser kunskap, meritförteckningar, och intyg från tidigare arbets-/uppdragsgivare. Detta kan innefatta utveckling, eller inköp, av nya eller förändrade IT-system, såväl som behov av mer omfattande manuella rutiner.

3.2.3.3 Kostnader för företagen

Kostnaderna för att inrätta rutiner enligt ovan beräknas ge upphov till engångskostnader om 52 000 kronor (40 timmar x 1 300 kronor) per företag. Eventuella kostnader för IT-system går inte att uppskatta med tillräcklig säkerhet. Kostnaderna för att utreda och verifiera faktiska omständigheter beräknas ge upphov till löpande kostnader om 2 600 kronor (2 timmar x 1 300 kronor) per anställd och företag.

3.2.3.4 Konsekvenser för små företag

Det kan antas att små företag har mindre möjligheter än större företag att använda egen personal för att genomföra de ytterligare kontroller som förslaget innebär. Det kan innebära att små företag måste anställa ytterligare personal eller anlita konsulter i högre utsträckning än större företag. På detta sätt kan förslaget drabba små företag hårdare än större företag, vilket kan inverka negativt på de mindre företagens möjlighet att konkurrera med större företag på samma villkor.

3.2.3.5 Konsekvenser för Finansinspektionen

Försäkringsdistributörernas kontroll av kunskap och kompetens m.m. kan leda till en bättre medvetenhet om gällande regelverk hos försäkringsdistributörer. Detta kan leda till en bättre regelefterlevnad. I viss utsträckning kan det innebära att Finansinspektionens tillsyn underlättas.

3.2.4 Kunskap och kompetens (4 kap.)

Finansinspektionens förslag innebär att ett generellt kunskapskrav införs för försäkringsdistributörer som är fysiska personer och, för en försäkringsdistributör som är en juridisk person, för sådana anställda som direkt deltar i, eller ansvarar för, distributionen av försäkringar. Den krets som omfattas av kunskapskrav utökas således till att även omfatta anställda som endast ansvarar för distribution av försäkringar. Kretsen som omfattas av

kraven på kompetens utökas också till att omfatta de försäkringsförmedlare som idag är anknutna¹², som tidigare varit undantagna.

Vidare införs krav på att det kunskapstest som ska ha genomförts av försäkringsdistributörer måste ha godkänts av en oberoende granskare, om testet inte tillhandahålls av någon som är fristående från distributören. Kunskapstestet ska enligt förslaget genomföras minst årligen.

Förslaget innebär också att en minimigräns om sex månaders praktisk erfarenhet införs för viss typ av försäkringsdistribution. Nu gällande allmänna råd med en generell rekommendation på minst två års praktisk erfarenhet under de senaste fem åren tas bort.

3.2.4.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

3.2.4.1.1 Kunskapskraven

Finansinspektionens förslag innebär att föreskriftens struktur ändras såvitt gäller kunskapskrav. Ändringarna i denna del bör dock inte innebära några materiella skillnader gentemot vad som gäller idag. För samhället och konsumenterna bör förslaget i denna del inte ha några direkta konsekvenser.

3.2.4.1.2 Utökad krets som omfattas av kunskapskrav

Utökningen till de personer som ansvarar för distributionen av försäkringar kan antas leda till att medvetenheten om gällande regelverk blir mer utbredd inom de juridiska personer som har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Detta skulle innebära att konsumentskyddet stärks vilket skulle ha positiva effekter för samhället och konsumenterna.

3.2.4.1.3 Minimikrav om sex månaders praktisk erfarenhet för viss försäkringsdistribution

Det går inte att med säkerhet säga om kravet på minst sex månaders erfarenhet för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet kommer att innebära att försäkringsdistributörerna får en mer gedigen praktisk erfarenhet än tidigare. Att rekommendationen om två års praktisk erfarenhet tas bort bedöms heller inte få direkta negativa effekter eftersom kompetensen fortfarande ska vara sådan att de som träffas av kraven ska kunna fullgöra sina arbetsuppgifter korrekt och enligt de krav som gäller för verksamheten. Förslaget bedöms därför inte ha några omedelbara konsekvenser för konsumenterna.

¹² Enligt lagförslaget kommer dessa istället att anses vara sidoverksamma försäkringsförmedlare.

För samhället innebär minimikravet om sex månaders erfarenhet för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet att det införs en ytterligare tröskel för att få arbeta som försäkringsdistributör med denna typ av försäkringsprodukter. Detta kan innebära att det blir svårare för arbetssökande att komma in på arbetsmarknaden för försäkringsdistributörer. Kravet bör dock ha marginella effekter jämfört med den gällande rekommendationen på minst två års praktisk erfarenhet under de senaste fem åren som i stor utsträckning har tillämpats i förmedlingsbranschen.

3.2.4.1.4 Krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling samt godkänt kunskapstest

Kraven på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling får antas leda till en högre kompetens hos försäkringsdistributörerna. Detta skulle innebära att konsumenterna i högre utsträckning kan lita på att den rådgivare som anlitas har rätt kompetens. Detsamma kan antas följa av att egna kunskapstest ska godkännas av oberoende granskare, vilket skulle kunna leda till att kunskapstesten kommer att hålla en högre kvalitet. Detta skulle innebära att konsumentskyddet stärks.

3.2.4.2 Konsekvenser för företagen

3.2.4.2.1 Kunskapskraven

Den förändrade strukturen av kunskapskraven bör inte medföra några direkta konsekvenser för företagen, oavsett storlek. Att kunskapskraven ska genomföras minst årligen bör dock leda till ökade kostnader för företagen. Storleken på kostnaden för att genomföra ett kunskapstest hos en fristående aktör beror på hur många anställda som genomför testet samtidigt. Den årliga merkostnaden för att genomföra kunskapstester kan därmed variera mellan ca 300 kr och 1 300 kronor per anställd. Det kan antas att större företag i större utsträckning än små företag kan slå ut kostnaden för ett samlat kunskapstest på flera anställda och därigenom sänka snittkostnaden per anställd. Kravet på årliga kunskapstest bör därför innebära mer kännbara konsekvenser för små företag.

3.2.4.2.2 Utökad krets som omfattas av kunskapskrav

Att en ytterligare kategori anställda kommer att omfattas av kunskapskraven innebär att företagen måste kontrollera fler anställda än vad som är fallet idag. Dessa kontroller kan antas ta ytterligare resurser i anspråk. Kostnaderna för detta bör bestå av både engångskostnader och ökade löpande kostnader. Hur stor denna ökade börda blir för varje enskilt företag är i hög grad beroende av hur många anställda som företagen har och hur företagen är organiserade. Det går därför inte att uppskatta hur stora merkostnader som förslaget i denna del ger upphov till. Eftersom små företag har ett mindre antal anställda bör förslaget innebära mindre kostnader för sådana företag, men å andra sidan kan

dessa företag ha sämre möjligheter än större företag att rent generellt bära ökade kostnader.

3.2.4.2.3 Minimikrav om sex månaders praktisk erfarenhet för viss försäkringsdistribution

Förslaget om att anställda ska ha minst sex månaders praktisk erfarenhet för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet kan innebära att det blir svårare för företagen att rekrytera tillräckligt erfaren personal.

För försäkringsförmedlarnas del ska dock detta ställas mot att dagens rekommendation på minst två års praktisk erfarenhet under de senaste fem åren tas bort. Nettoeffekten för försäkringsförmedlarna bör vara liten. Förslaget bör därför i denna del inte antas leda till några ökade kostnader.

För försäkringsföretagen innebär förslaget att helt nya krav på kunskap och kompetens införs. För försäkringsföretagen kan förslagen därför innebära stora kostnader.

3.2.4.2.4 Krav på fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling

Lagförslaget innehåller krav på att anställda ska genomgå fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling. Finansinspektionens förslag utgör i denna del endast en precisering av lagreglerna. Det är därför svårt att med bestämdhet dra gränsen för vad som är en konsekvens av lagförslaget respektive föreskrifterna. I huvudsak bör konsekvenserna uppstå på grund av lagförslaget snarare än Finansinspektionens förslag.

Finansinspektionens förslag innebär dock, utöver vad som följer av lagförslaget, att den fortlöpande fortbildningen och yrkesutvecklingen ska tillhandahållas årligen med minst 15 timmar per person och år. Detta kommer att innebära ökade kostnader för företagen, som måste etablera nya eller se över befintliga interna processer och rutiner samt ta fram utbildningsmaterial för att kunna tillhandahålla fortbildning och yrkesutveckling i den utsträckning som krävs. Detta kan innefatta utveckling, eller inköp, av nya eller förändrade IT-system. Att se över interna processer och rutiner kan för försäkringsförmedlarna antas ge upphov till engångskostnader om 104 000 kronor (80 timmar x 1 300 kronor). För försäkringsföretagen, vars anställda idag inte omfattas av kraven, bör de ökade kostnaderna bli större. För dessa företag kan översynen av interna processer och rutiner antas ge upphov till engångskostnader om 208 000 kronor (160 timmar x 1 300 kronor). Kostnaden för it-system går inte att uppskatta med tillräcklig säkerhet.

Att själva tillhandahålla fortbildning och yrkesutveckling kan antas ge upphov till löpande kostnader om 65 000 kronor (50 timmar x 1 300 kronor) per år. Som alternativ till att själva tillhandahålla detta skulle företagen kunna använda

externa utbildningsinsatser. Detta kan antas ge upphov till löpande kostnader om 100 000 kronor (50 timmar x 2 000 kronor) årligen.

Kravet på 15 timmars löpande fortbildning och yrkesutveckling ligger i linje med det minimikrav som följer av IDD¹³. Förslaget bör därför inte inverka negativt på svenska företags konkurrenskraft i förhållande till konkurrenter som omfattas av regleringen i andra EU-länder.

3.2.4.2.5 Krav på godkänt kunskapstest

De företag som idag använder egna kunskapstest som inte tillhandahålls av någon som är fristående från företaget kommer att behöva få dessa test godkända av en oberoende granskare. Att få ett eget kunskapstest godkänt av en oberoende granskare (konsult) beräknas ge upphov till engångskostnader om 40 000 kronor (20 timmar x 2 000 kronor) per företag.

3.2.4.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

Som redogjorts för ovan kan utökningen av kraven till de personer som ansvarar för distributionen av försäkringar antas leda till att medvetenheten om gällande regelverk blir mer utbredd inom de juridiska personer som har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Detta skulle kunna innebära att tillsynen över juridiska personer som har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution underlättas. Att anställda i ökad utsträckning genomgår fortlöpande fortbildning och yrkesutveckling samt att fler kunskapstest kommer att granskas av oberoende granskare bör även det leda till att tillsynen över försäkringsdistributörer underlättas.

Att föreskrifternas struktur förändras vad avser kunskapskraven bidrar till ett mer sammanhållet regelverk. I övrigt bör förslaget i denna del inte ha några direkta konsekvenser för Finansinspektionen.

3.2.5 Insikt och erfarenhet (5 kap.)

Enligt lagförslaget ska den som ska ingå i ledningen för en juridisk person med tillstånd att bedriva försäkringsdistribution (eller vara ersättare för denne) ha tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av den juridiska personen. Genom Finansinspektionens förslag preciseras vilka som ska anses ingå i den juridiska personens ledning eller vara ersättare för någon av dem. Finansinspektionens förslag innebär även att kraven utvidgas till att omfatta samtliga personer som ska ingå i ledningen för en juridisk person som ska distribuera försäkringar. Enligt nuvarande föreskrifter krävs endast att kraven uppfylls av någon som ingår i ledningen. Förslaget påverkar inte sidoverksamma försäkringsdistributörer, förutom vad avser krav på kunskap om eller praktisk erfarenhet av företagsledning.

¹³ Artikel 10.2 andra stycket IDD.

Finansinspektionens förslag innebär vidare att kravet på kunskap om regler för försäkringsförmedling utvidgas något, eftersom det även inkluderar EU-rättslig reglering.

3.2.5.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Utvidgningen av vilka i ledningen som träffas av kraven på insikt och erfarenhet kommer att innebära högre krav för den som ska ingå i ledningen för en juridisk person med tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Detsamma gäller det utvidgade kravet på kunskap om EU-rättslig reglering. Detta innebär att konsumentskyddet stärks, vilket är positivt för samhället och konsumenterna.

3.2.5.2 Konsekvenser för företagen

Då samtliga personer i företagets ledning enligt förslaget måste uppfylla kraven på insikt kan det uppstå ett behov för företagen att utbilda nuvarande ledningspersoner. Detsamma kan sägas om det utvidgade kravet på kunskap om relevanta regelverk. Hur stora merkostnader som detta medför är i hög grad beroende av ledningarnas nuvarande utbildningsnivå. Det går därför inte att med tillräcklig säkerhet uppskatta hur stora merkostnader som skulle kunna drabba företagen i denna del. Det kan dock konstateras att utbildning av en enskild ledningsperson kan kosta upp till ca 100 000 kr.

Utvidgningen av kravet på erfarenhet kan innebära att färre personer ska anses lämpliga att ingå i ledningen för en juridisk person med tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Detta kan leda till att det blir svårare för företagen att rekrytera ledningspersoner. I den mån detta leder till högre konkurrens om lämpliga kandidater skulle detta kunna leda till högre löpande kostnader. Det går inte heller i denna del att med tillräcklig säkerhet uppskatta hur stora merkostnader som skulle kunna drabba företagen.

I den mån som nuvarande ledningspersoner inte kan anses uppfylla kraven på erfarenhet kan förslaget innebära att dessa ledningspersoner inte längre ska anses lämpliga att ingå i företagets ledning, t.ex. på grund av de inte uppfyller kraven på kunskap om relevanta regelverk. Detta bör dock endast förekomma i undantagsfall.

För försäkringsföretagen innebär såväl lagförslaget som Finansinspektionens förslag en utvidgning av de krav som idag följer av Solvens II-regelverket och försäkringsrörelselagen. Konsekvenserna av lagförslaget behandlas inte här.

3.2.5.3 Konsekvenser för små företag

Små företag kan ha svårare än större företag att konkurrera om lämpliga personer som kan ingå i företagets ledning. Om det skulle uppstå en konkurrens om lämpliga kandidater skulle detta kunna bidra till negativ konkurrenssituation för små företag.

3.2.5.4 Konsekvenser för Finansinspektionen

Utvidgningen av kraven på insikt och erfarenhet kan antas innebära att medvetenheten om gällande regelverk blir mer utbredd inom ledningen för juridiska personer som har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Detta kan leda till en bättre regelefterlevnad. I viss utsträckning kan detta innebära att Finansinspektionens tillsyn underlättas.

Utvidgningen av kraven på insikt och erfarenhet kommer vidare att bidra till att Finansinspektionen kommer att behöva göra mer omfattande ledningsprövningar av ledningspersoner. Finansinspektionens ledningsprövning är avgiftsfinansierad. Ett ökat antal ledningsprövningar bör därför inte innebära något ökat resursbehov för Finansinspektionen.

3.2.6 Skötsamhet i ekonomiska angelägenheter (6 kap.)

De föreslagna föreskrifterna är i sak oförändrade jämfört med gällande föreskrifter. Förslaget medför därför inte några konsekvenser för samhället, konsumenterna, företagen eller Finansinspektionen.

3.2.7 Ansvarsförsäkring (7 kap.)

Enligt lagförslaget måste distribution av försäkringar omfattas av en ansvarsförsäkring. Finansinspektionens förslag innebär en höjning av de ersättningsbelopp som måste täckas av ansvarsförsäkringen.

Vidare förtydligas bestämmelserna om ansvarsförsäkring.

3.2.7.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

De höjda ersättningsnivåerna kommer att innebära förbättrade möjligheter för konsumenterna att få ersättning för skadeståndskrav som kan riktas mot försäkringsdistributörer med anledning av skador uppkomma till följd av verksamheten. Indirekt skulle detta innebära att kostnaden för skador uppkomma till följd av verksamheten förflyttas från konsumenterna och samhället till ansvarsförsäkringarnas försäkringsgivare.

De höjda ersättningsnivåerna skulle kunna leda till ökade försäkringspremier. En sådan ökning skulle kunna inverka negativt på konkurrensen i den mån som större företag har bättre möjligheter än små företag att bära ökade premiekostnader. En försämrad konkurrens får generellt anses negativ för konsumenterna och samhället då det kan leda till högre priser och ett minskat utbud av produkter och tjänster.

Förslagets förtydliganden i övrigt bedöms inte innebära några direkta konsekvenser för samhället och konsumenterna.

3.2.7.2 *Konsekvenser för företagen*

Höjda ersättningsnivåer kan innebära att företagen måste verka för en förändring av nuvarande försäkringsvillkor, alternativt byta försäkringsgivare. Som framgått ovan kan de höjda ersättningsnivåerna leda till ökade försäkringspremier. Det går dock inte att med tillräcklig säkerhet uppskatta hur mycket försäkringspremierna, och därmed kostnaderna för företagen, kan öka till följd av förslaget. Eventuella merkostnader kommer att vara av löpande karaktär. Sådana merkostnader ska dock ställas mot att företagen, oaktat att detta kan vara ofrivilligt, i större utsträckning kommer att kunna dra fördel av ett förbättrat försäkringsskydd i händelse av att verksamheten ger upphov till skadeståndsanspråk.

Förslagets förtydliganden i övrigt bör leda till en ökad klarhet i hur reglerna ska tillämpas, vilket får anses positivt för företagen.

3.2.7.3 *Konsekvenser för små företag*

Som framgått ovan kan förslaget om ökade ersättningsnivåer innebära att små företag får en konkurrensnackdel jämfört med större företag.

3.2.7.4 *Konsekvenser för Finansinspektionen*

För Finansinspektionen bör förslagen i denna del inte innebära några direkta konsekvenser.

3.2.8 *Regler för verksamheten (8 kap.)*

Enligt lagförslaget ska försäkringsdistributionsverksamhet bedrivas med iakttagande av ett antal principer, bland annat god försäkringsdistributionssed¹⁴. Finansinspektionens förslag innebär att försäkringsdistributörer ska upprätta och tillämpa interna regler som anger hur den enskilde distributören avser att följa och tillämpa god försäkringsdistributionssed.

Finansinspektionens föreskrifter innebär vidare nya krav på interna regler för kontroll av kunskap och kompetens samt om ersättningssystem.

Finansinspektionens föreskrifter innebär också nya krav på att vissa interna regler ska beslutas av styrelsen och utvärderas minst en gång per år.

¹⁴ Vidare ska kundens intressen med tillbörlig omsorg tas tillvara. Därtill ska försäkringsdistributören handla hederligt, rättvist och professionellt. Rådgivning ska vara anpassad till kundens önskemål och behov och de lösningar som rekommenderas ska vara lämpliga för kunden. En försäkringsdistributör ska vidare avråda en kund i de fall tjänsten eller produkten inte kan anses lämplig med hänsyn till personens behov, ekonomiska förhållanden eller andra omständigheter

Slutligen innehåller Finansinspektionens förslag till föreskrifter vissa regler om tredjepartsersättningar. Reglerna preciserar lagförslaget förbud mot att ta emot ersättning från någon annan än kunden, om ersättningen kan motverka att distributören uppfyller sundhets- och hederlighetskravet i 4 kap. 1 § lagförslaget.

3.2.8.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

3.2.8.1.1 Interna regler om god försäkringsdistributionssed

Kravet på interna regler om god försäkringsdistributionssed innebär att företagen behöver konkretisera bland annat hur rådgivningen ska anpassas till kundens önskemål och behov. Att företagen måste arbeta aktivt med dessa frågor kan göra att de får en mer central plats i företagets beslutsfattande. Därigenom bör konsumentskyddet stärkas.

3.2.8.1.2 Interna regler om kontroll av kunskap och kompetens

Genom att företagen ska etablera interna regler om kontroll av kunskap och kompetens kan företagets kontroll antas bli mer effektiv. Detta skulle innebära att konsumenterna i högre utsträckning kan lita på att den rådgivare som anlitas har rätt kompetens.

3.2.8.1.3 Interna regler för ersättningssystem

Att företagen etablerar interna regler för ersättningssystem bör bidra till att minska risken för att ersättningar försämrar distributörernas förmåga att uppfylla hederlighets- och sundhetskraven. Därigenom stärks konsumentskyddet.

3.2.8.1.4 Årlig översyn av interna regler

Företagens beslutsprocess och löpande utvärdering av interna regler bör medföra att ledningarna blir mer involverade och insatta i de krav som gäller för verksamheten, och att det regelbundet säkerställs att verksamheten drivs på ett korrekt sätt. Därigenom stärks konsumentskyddet.

3.2.8.1.5 Tredjepartsersättningar

De föreslagna föreskrifterna utgör en precisering av lagförslaget. Det är därför svårt att med bestämdhet dra gränsen för vad som är en konsekvens av lagförslaget respektive föreskrifterna. Finansinspektionen bedömer dock att konsekvenserna av begränsningen av möjligheten att ta emot ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden följer av lagförslaget och inte av de föreslagna föreskrifterna. Detta eftersom föreskrifterna endast anger en mer detaljerad bestämmelse för när en ersättning kan tas emot.

3.2.8.2 *Konsekvenser för företagen*

3.2.8.2.1 *Interna regler om god försäkringsdistributionssed*

Finansinspektionens förslag innebär att företagen måste upprätta processer och rutiner för att konkretisera hur de uttolkar och avser att arbeta för att upprätthålla god försäkringsdistributionssed i sina respektive verksamheter. Dessa processer och rutiner måste monitorera förändringar av olika slag som påverkar de interna reglerna. Upprättandet av sådana processer och rutiner kan antas ge upphov till engångskostnader om 104 000 kronor (80 timmar x 1 300 kronor). Tillämpningen av de interna processerna och rutinerna kan antas ge upphov till löpande kostnader om 104 000 kronor (80 timmar x 1 300 kronor) årligen.

Upprättandet och tillämpningen av de interna rutinerna och processerna kan innefatta utveckling, eller inköp, av nya eller förändrade IT-system. Kostnaden för IT-system går inte att uppskatta med tillräcklig säkerhet.

3.2.8.2.2 *Interna regler om kontroll av kunskap och kompetens*

Finansinspektionens förslag innebär att företagen måste upprätta regler för kontroll av kunskap och kompetens. För att kunna göra det måste företagen fastställa vilka delar av personalen som omfattas av kraven på kunskap och kompetens och vid behov kategorisera dessa i olika segment beroende på vilka produkter och tjänster dessa personer tillhandahåller. Företagen behöver också fastställa vilken kunskap och kompetens som är relevant för respektive segment, och vilken nivå kunskapen och kompetensen ska ligga på. Företagen behöver också bestämma hur utbildning ska utföras, av vem och när. Detsamma gäller för kraven på insikt och erfarenhet för ledningen. Upprättandet av sådana processer och rutiner kan antas ge upphov till engångskostnader om 104 000 kronor (80 timmar x 1 300 kronor). Tillämpningen av de interna processerna och rutinerna kan antas ge upphov till löpande kostnader om 52 000 kronor (80 timmar x 1 300 kronor) årligen.

3.2.8.2.3 *Interna regler för ersättningssystem*

Finansinspektionens förslag innebär att företagen måste identifiera den personal som är sysselsatt inom försäkringsdistributionen, inklusive de som direkt leder eller ansvarar för detta arbete hos distributören, samt fastslå vilka kriterier som gäller för att fastställa fast respektive rörlig ersättning. Upprättandet av sådana processer och rutiner kan antas ge upphov till engångskostnader om 52 000 kronor (40 timmar x 1 300 kronor). Tillämpningen av de interna processerna och rutinerna kan antas ge upphov till löpande kostnader om 26 000 kronor (20 timmar x 1 300 kronor) årligen.

3.2.8.2.4 *Årlig översyn av interna regler*

Finansinspektionens förslag innebär att företagen måste upprätta processer och rutiner för att regelbundet, minst årligen, utvärdera och vid behov och uppdatera interna regler om god försäkringsdistributionssed, intern kontroll av kunskap och kompetens samt ersättningssystem. Den regelbundna översynen och uppdateringen av interna regler kan antas ge upphov till löpande kostnader om 52 000 kronor (40 timmar x 1 300 kronor) årligen.

3.2.8.2.5 Tredjepartsersättningar

Som framgått ovan anser Finansinspektionen att konsekvenserna av begränsningen av möjligheten att ta emot ersättning i samband med försäkringsdistributionen från någon annan än kunden följer av lagförslaget och inte av de föreslagna föreskrifterna. Rent generellt bedömer Finansinspektionen att begränsningen av möjligheten att ta emot ersättningar från någon annan än kunden kan innebära att företagen behöver se över sina affärsmodeller för att se hur de ska finansiera sin verksamhet. Reglerna bör påverka företagens lönsamhet och bedöms kunna medföra att kunderna får betala för de tjänster som distributörerna tillhandahåller.

Den precisering som föreskrifterna tillför medför att företagen måste avgöra om en tredjepartsersättning skapar en intressekonflikt som medför att försäkringsdistributörens möjligheter att ta tillvara kundens intressen försämras. Företagen kan behöva upprätta interna processer och rutiner för att göra detta. Upprättandet av sådana processer och rutiner kan antas ge upphov till engångskostnader om 52 000 kronor (40 timmar x 1 300 kronor). Tillämpningen av de interna processerna och rutinerna kan antas ge upphov till löpande kostnader om 26 000 kronor (20 timmar x 1 300 kronor) årligen.

3.2.8.3 Konsekvenser för små företag

För små företag torde kostnaderna för att upprätta processer och rutiner enligt ovan vara mer kännbara än för större företag. Detta kan försvåra för små företag att konkurrera på samma villkor som större företag. Det kan också inverka negativt på möjligheten för små företag att etableras på marknaden. På samma sätt kan begränsningen av möjligheten att ta emot ersättningar från någon annan än kunden inverka mer kännbart på små företag, men denna konsekvens anser Finansinspektionen beror på lagförslaget och inte de föreslagna föreskrifterna.

3.2.8.4 Konsekvenser för Finansinspektionen

Som framgått ovan under avsnitt 2.9.1 kommer bland annat Finansinspektionens beslut och ställningstaganden att påverka utvecklingen av begreppet god försäkringsdistributionssed. Att företagen löpande kommer att behöva arbeta med uttolkningen av denna princip bör leda till en förbättrad möjlighet för Finansinspektionen att påverka företagens sätt att arbeta. Vidare kan upprättandet av interna regler för god försäkringsdistributionssed, intern kontroll av kunskap och kompetens samt ersättningssystem antas leda till

en bättre medvetenhet om gällande regelverk hos försäkringsdistributörer. Detta kan leda till en bättre regelefterlevnad och i viss utsträckning kan det innebära att Finansinspektionens tillsyn underlättas.

3.2.9 Rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys (9 kap.)

3.2.9.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Reglerna om rådgivning grundad på opartisk och personlig analys är nya och Finansinspektionens förslag utgör ett led i genomförandet av art. 20.3 och 29.3 IDD. Finansinspektionens förslag innebär att särskilda krav kommer uppställas på försäkringsförmedlare som vill bedriva rådgivning grundad på opartisk och personlig analys. Det uppställs exempelvis krav på att försäkringsförmedlaren ska ha en process för urval bland ett tillräckligt stort antal produkter för att rådgivningen ska kunna anses vara grundad på opartisk och personlig analys. Vidare får den nämnda analysen inte omfatta produkter som helt eller delvis utvecklats av försäkringsförmedlaren eller av andra närstående företag. Förslaget kan därför väntas stärka konsumentskyddet med hänsyn till dels kraven på större och diversifierat urval av produkter, dels kraven på att åtskilja rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys jämfört med annan rådgivning.

3.2.9.2 Konsekvenser för företagen

De aktuella reglerna gäller enbart för försäkringsförmedlare. Försäkringsföretag kan alltså inte lämna rådgivning grundad på opartisk och personlig analys. Därför kommer Finansinspektionens förslag endast få konsekvenser för de försäkringsförmedlare som väljer att bedriva verksamhet med sådan rådgivning som är grundad på opartisk och personlig analys. För de försäkringsförmedlare som väljer att bedriva sådan rådgivning innebär Finansinspektionens förslag att företagen måste uppfylla alla krav i förslaget till föreskrifter såväl som lagen. Detta innebär bland annat att försäkringsförmedlarna måste ha rutiner och system för att kunna göra nämnda urval och analys samt möjlighet att göra de bedömningar inför rådgivningen som krävs enligt 9 kap. 2 och 3 §§ Finansinspektionens förslag till föreskrifter. Vidare måste försäkringsförmedlarna säkerställa att den nu aktuella rådgivningen klart åtskiljs från övrig rådgivning.

Reglerna är inte obligatoriska och försäkringsförmedlarna kan välja att enbart bedriva annan rådgivning än sådan som är grundad på opartisk och personlig analys. De försäkringsförmedlare, som väljer att lämna rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, måste enligt Finansinspektionens förslag uppfylla särskilda regler om tredjepartsersättningar. De föreslagna reglerna innebär bland annat att försäkringsförmedlarna måste ha rutiner och system för att kunna föra över ersättning eller förmånen till kunden från tredjepart. Reglerna innebär dessutom att försäkringsförmedlarna måste ha rutiner och system för att kunna dokumentera och redovisa sådana mindre icke-monetära förmåner som avses i 9 kap. 7 § Finansinspektionens förslag till föreskrifter.

3.2.9.2.1 Kostnader för företagen

Då dessa regler endast gäller för försäkringsförmedlare, uppstår inga direkta kostnader med anledning av förslaget för försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution. Vidare uppstår, eftersom reglerna inte är obligatoriska, endast kostnader för de försäkringsförmedlare som väljer att lämna den nu aktuella rådgivningen.

Det är svårt att uppskatta hur stora kostnaderna blir för de försäkringsförmedlare som väljer att lämna nu aktuell rådgivning. Kostnaden är dels beroende av storleken på försäkringsförmedlaren, dels antalet kunder, dels av att vissa av kostnaderna kan uppskattas vara löpande medan andra av engångskaraktär. Försäkringsförmedlaren måste exempelvis löpande och vid varje rådgivningstillfälle utföra den urvalsprocess och analys som krävs för att rådgivningen ska anses vara grundad på en opartisk och personlig analys. Den merkostnad som detta extraarbete innebär vid rådgivningen kommer troligen övervältras på kunden.

Vidare måste försäkringsförmedlaren enligt förslaget ha en särskild organisatorisk struktur som avskiljer nu aktuell rådgivning från annan sådan. Detta kan vara förenat med engångskostnader om en omorganisation behöver göras. Denna kostnad är beroende dels av storleken på försäkringsförmedlaren, dels av hur pass omfattande omorganisation som i sådana fall behöver ske. Denna bedömning låter sig inte göras med hänsyn till den stora variationen bland försäkringsförmedlarna. För fysiska personer som utövar försäkringsförmedling finns exempelvis inte möjlighet att lämna såväl rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, som annan rådgivning. Dessa kommer därför inte att belastas med en sådan kostnad. Juridiska personer som utövar försäkringsförmedling och som avser att erbjuda rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys kan behöva göra omfattande omorganisationer för att uppfylla kravet i 9 kap. 4 § 3 Finansinspektionens förslag till föreskrifter.

Vad gäller kravet på att fastställa rutiner för urvalsprocessen, enligt 9 kap. 2 § föreskriftsförslaget, bör detta vara förenat med en större kostnad första gången denna rutin ska fastställas. Kostnaden för detta kan, för en genomsnittlig försäkringsförmedlare, uppskattas till ca 160 arbetstimmar av egen personal. Detta innebär en uppskattad kostnad om 208 000 kr. Men kostnaden bör sedan sjunka och endast hänföras till eventuella löpande justeringar eller uppdateringar av rutinerna. Detta kan uppskattas till 40 arbetstimmar av egen personal, vilket innebär en löpande uppskattad kostnad om 52 000 kr.

3.2.9.3 Konsekvenser för små företag

Då reglerna inte är obligatoriska medför förslaget inga särskilda konsekvenser för små försäkringsförmedlare. Observera dock som ovan nämns att förslaget innebär att försäkringsförmedlare som är fysiska personer, dvs. i och för sig

inte små *företag*, inte tillåts bedriva såväl rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys som annan rådgivning.

3.2.9.4 Konsekvenser för Finansinspektionen

Den mest påtagliga konsekvensen för Finansinspektionen blir inom ramen för tillsynsverksamheten. Det kommer ligga på Finansinspektionen att säkerställa att enbart de försäkringsförmedlare som verkligen uppfyller kraven får lämna rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys.

3.2.10 Klagomålshantering (10 kap.)

3.2.10.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

De föreslagna reglerna om klagomålshantering överförs i allt väsentligt oförändrade från nuvarande förmedlarföreskrifter. De huvudsakliga ändringarna utgörs av preciserade krav på interna regler, att klagomål ska handläggas inom viss angiven tid (tre arbetsdagar) jämfört med att klagomålen tidigare skulle hanteras ”snarast möjligt” enligt 8 kap. 7 § förmedlarföreskrifterna samt att det ska ske en intern uppföljning av handläggning av klagomål. Reglerna har ett starkt konsumentskyddande syfte och det skärpta kravet på handläggningstiden är klart fördelaktigt för konsumenterna. Genom de föreslagna reglerna införs vidare ett krav på att försäkringsdistributörer kontinuerligt ska analysera data om handläggning av klagomål för att identifiera och avhjälpa systematiska problem liksom juridiska eller operativa risker med deras produkter och tjänster. Detta innebär ett förebyggande konsumentskydd som inte finns enligt dagens regelverk. De föreslagna klagomålshanteringsreglerna ska alltså inte enbart vara reaktiva för att hantera redan uppkomna klagomål, utan även förebygga situationer som leder till framtida klagomål liksom en förbättring av de erbjudna produkterna. Dessa förebyggande regler har alltså ett starkt konsumentskyddande syfte.

3.2.10.2 Konsekvenser för företagen

Reglerna ställer krav på försäkringsdistributörer att ständigt ha beredskap att på förhållandevis kort tid (den första tidsgränsen går vid tre arbetsdagar) hantera klagomål. Detta är något som kan leda till att försäkringsdistributörer behöver göra smärre omorganisationer eller förändringar av arbetsuppgifter för viss personal. För mindre försäkringsdistributörer, kan förslaget vidare komma att ställa krav på ökade personella resurser.

Försäkringsdistributörerna måste vidare ha system och rutiner, liksom arbetsresurser (internt eller konsulter), för att kontinuerligt kunna analysera data om och från klagomål. Detta analysarbete kan antas vara något som vissa försäkringsdistributörer redan gör idag och medför således inga större konsekvenser, men för de försäkringsdistributörer som inte redan gör detta kommer förslaget innebära visst merarbete och kostnader. Med hänsyn till den förebyggande funktionen med förslaget, så kommer dock även

försäkringsdistributörerna gynnas av detta och deras tjänster samt produkter få förbättrad kvalitet.

Kravet på preciseringar av de interna riktlinjerna bedöms inte leda till omfattande arbete och alla försäkringsdistributörer bör redan i dag ha en, i varje fall icke-formaliserad, rutin för klagomålshantering.

3.2.10.2.1 Kostnader för företagen

Kostnaderna för de föreslagna ändringarna av klagomålshanteringsreglerna bör inte bli allt för stora med hänsyn till att även de nuvarande reglerna innehåller bestämmelser om klagomålshantering och att det mesta av kostnaderna kan uppskattas vara hänförligt till den kontinuerliga analysen av data från klagomål. Eventuella kostnader med anledning av omorganisationer eller förändringar av arbetsuppgifter, som beskrivits ovan, bedöms vara av engångskaraktär.

Vidare tillkommer kostnader för att se över och eventuellt uppdatera de interna riktlinjerna så att de lever upp till de preciserade kraven enligt Finansinspektionens förslag.

Det kan uppskattas att engångskostnaderna kan uppgå till ca 20 arbetstimmar av egen personal att uppdatera de interna riktlinjerna och ytterligare ca 20 arbetstimmar för att se över och hantera att organisationen kan uppfylla de föreslagna kraven på klagomålshantering inom viss tid. Detta ger sammanlagt ca 40 arbetstimmar av egen personal i kostnader av engångskaraktär. Detta innebär uppskattningsvis 52 000 kr i engångskostnad.

Den kontinuerliga analysen ska ju, som begreppet förklarar, ske löpande och kommer därför framöver att vara en ny löpande kostnad för försäkringsdistributörerna. Kostnaden är dock beroende av dels hur många klagomål som finns att analysera (ju fler som uppstår, desto mer data behöver analyseras), dels hur ofta och hur omfattande denna analys är. Om en försäkringsdistributör får ett klagomål i veckan och det tar två timmar att analysera datan samt vidta åtgärder med anledning av detta så ger det en uppskattad kostnad om 104 arbetstimmar per år av egen personal. Detta innebär en uppskattad löpande kostnad om 135 200 kr per år. Observera att detta är en mycket svåruppskattad siffra, eftersom den även är beroende av hur många kunder försäkringsdistributören har, dels att antalet klagomål inte nödvändigtvis behöver vara relaterad till storlek eller antal kunder. Därför kan denna kostnad vara såväl högre som mycket lägre.

3.2.10.3 Konsekvenser för små företag

För de mycket små försäkringsdistributörerna kan konsekvensen av förslaget eventuellt bli att dessa kan behöva anställa personal för att kunna uppfylla de skärpta kraven. Kostnaderna kan därför även bli något högre. Det bedöms dock vara få försäkringsdistributörer som kommer behöva anställa mer personal

enbart med anledning av förslaget. Skillnaden mot dagens regler är förhållandevis liten.

3.2.10.4 Konsekvenser för Finansinspektionen

Förslaget bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för Finansinspektionen.

3.2.11 Information till kund (11 kap.)

Lagförslaget innehåller ett antal nya informationskrav för försäkringsdistributörer. Konsekvenserna av lagförslaget behandlas inte här. Finansinspektionens förslag utgör en precisering av lagreglerna. Det är svårt att med bestämdhet dra gränsen för vad som är en konsekvens av lagförslaget respektive föreskrifterna.

I huvudsak överförs de nuvarande föreskrifterna oförändrade till det nya föreskriftsförslaget. Enligt Finansinspektionens bedömning medför föreskrifterna i denna del inte några konsekvenser. I relation till de nya informationskrav som följer av lagförslaget innehåller dock Finansinspektionens förslag även nya preciseringar. Dessa redogörs för nedan.

Enligt lagförslaget ska viss information som huvudregel lämnas på papper. Finansinspektionens förslag möjliggör för försäkringsdistributörer att under vissa villkor lämna viss information på ett annat varaktigt medium än papper.

Enligt Finansinspektionens förslag ska vissa försäkringsförmedlare ha en urvalsprocess för att bedöma och jämföra ett urval av försäkringsavtal (se kapitel 9). Finansinspektionens förslag innebär att försäkringsförmedlaren ska lämna information om denna process. Vidare ska försäkringsförmedlare lämna viss information om tredjepartsersättningar.

I Finansinspektionens förslag finns också bestämmelser om hur information får lämnas vid anslutning till obligatorisk tjänstepensionsplan. I denna del bedöms förslaget inte ha några konsekvenser jämfört med vad som är fallet idag.

Slutligen innehåller förslaget krav på information som ska lämnas i samband med korsförsäljning.

3.2.11.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

3.2.11.1.1 Information får lämnas på annat sätt än papper

Att viss information får lämnas på annat sätt än papper kan vara positivt för vissa grupper av konsumenter men negativt för andra. För personer som föredrar elektronisk kommunikation torde förslaget vara positivt. Att elektronisk kommunikation möjliggörs är också viktigt för att gynna konkurrens från bland annat digitala distributörer. En ökad framväxt av digitala

distributörer kan innebära lägre priser samt ett ökat utbud av produkter och tjänster.

För personer som istället föredrar att få information på papper skulle förslaget kunna ha negativa konsekvenser om dessa personer inte utnyttjar den möjlighet (som enligt förslaget ska finnas) att trots undantaget få informationen på papper.

3.2.11.1.2 Information vid korsförsäljning

Genom att få tillgång till uppgifter om verkliga kostnader och risker kommer konsumenter att få bättre möjligheter att, genom aktiva val, jämföra enskilda produkter och tjänster. Denna ökade jämförbarhet bör inverka positivt på konkurrensen.

3.2.11.2 Konsekvenser för företagen

3.2.11.2.1 Information får lämnas på annat sätt än papper

Att information får lämnas på annat sätt än papper bör enbart ha positiva följdverkningar för företagen. Det står företagen fritt att utnyttja detta undantag. Genom förslaget kommer företagen i större utsträckning att kunna upprätta och använda en digitaliserad distribution. Den kostnadsbesparing som detta kan innebära bör vara särskilt gynnsam för små företag.

3.2.11.2.2 Informationskrav

Kraven på att lämna ut information kan innebära att företagen behöver lämna ifrån sig information som tidigare inte varit publik. Att lämna ut informationen bör dock inte innebära några beaktansvärt ökade kostnader för företagen. Sammantaget skulle kraven kunna innebära att varje rådgivningstillfälle tar längre tid. Detta skulle kunna innebära en kostnad om 650 kr ($\frac{1}{2}$ timme x 1 300 kr) per rådgivningstillfälle.

Förslaget bör inte ha några särskilda konsekvenser för små företag. Om kraven innebär en högre kostnad per rådgivningstillfälle så skulle det kunna drabba småföretag hårdare än större företag, som torde ha större möjligheter att absorbera denna kostnad.

3.2.11.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

Förslaget bedöms inte ha några direkta konsekvenser för Finansinspektionen.

3.2.12 Dokumentationskyldighet (12 kap.)

I huvudsak överförs de nuvarande föreskrifterna oförändrade till det nya föreskriftsförslaget. Enligt Finansinspektionens bedömning medför föreskrifterna i denna del inte några beaktansvärda konsekvenser.

3.2.13 Ytterligare krav vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (13 kap.)

3.2.13.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

De föreslagna bestämmelserna innehåller kompletterande regler till lagförslaget om vilken information som ska lämnas. Reglerna genomför kapitel VI i IDD och har ett konsumentskyddande syfte. Genom bestämmelserna har EU-lagstiftaren velat säkerställa att samma skyddsnivå gäller oavsett hur liknande finansiella produkter förvärvas av kunden. Försäkringsbaserade investeringsprodukter är produkter vars värde är direkt eller indirekt exponerade mot marknadsvolatilitet och kan därför ibland användas som ett substitut/komplement till finansiella instrument. Reglerna har därför i stora delar likriktats med de på värdepappersområdet. Reglerna har därmed ett klart konsumentskyddande syfte, en konsument ska få samma typ av information avseende en liknande produkt oavsett om konsumenten vänder sig till ett värdepappersföretag eller en försäkringsdistributör. Likaså likriktas bestämmelserna om tredjepartsersättning, och konsumenten ska således få samma skydd även i dessa avseenden genom de nu föreslagna reglerna.

Finansinspektionens förslag till föreskrifter innehåller framförallt krav på att viss information ska lämnas till kunden. Det handlar dels om information angående rådgivningens art, produkten och hur urval har skett, dels eventuella tredjepartsersättningar. Genom denna information får konsumenterna en bättre inblick och bättre möjlighet att göra välgrundade val och beslut. Det blir dessutom lättare för konsumenten att jämföra olika försäkringsdistributörer samt, eftersom reglerna likriktas med de på värdepappersområdet, jämföra försäkringsdistributörers och värdepappersbolags produkter och tjänster.

3.2.14 Konsekvenser för företagen

Finansinspektionen har inom ramen för arbetet med Mifid 2-regelverket generellt bedömt att begränsningen av möjligheten att ta emot eller ge ersättningar och förmåner till eller från tredjepart innebär att företagen behöver se över sina affärsmodeller för att se hur de ska finansiera sin verksamhet. Reglerna kan påverka företagets lönsamhet och bedöms kunna medföra att kunderna får betala avgifter för de tjänster som instituten tillhandahåller. Det finns ingen anledning att göra en annan bedömning i nu aktuellt regelprojekt.

Finansinspektionens föreslagna föreskrifter behandlar dock endast information som ska lämnas till kunden vid distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter. Konsekvensanalysen avgränsas därför till att behandla dessa krav på information. Flertalet av informationsreglerna handlar om information kring huruvida rådgivningen är grundad på en opartisk och personlig analys eller rådgivning som inte är av sådant slag.

Den information som ska lämnas bör inte medföra särskilt betungande konsekvenser för försäkringsdistributörerna. Distributörerna behöver ha en beredskap för att kunna dokumentera och lämna den nu aktuella informationen till kunden. Det ställs exempelvis upp krav på att försäkringsdistributören ska beskriva för kunden bland annat vilka typer av produkter som har övervägts och huruvida försäkringsdistributören kommer att regelbundet bedöma lämpligheten av rekommendationer som lämnas. Detta är troligen något som sker redan idag. Det som däremot blir lite speciellt är att informationen, i delar, ska omfatta såväl den försäkringsbaserade investeringsprodukten, som det underliggande finansiella instrumentet. Försäkringsdistributören kan därför komma att behöva ha tillgång till och kunna lämna information om en lång rad finansiella produkter.

Vad gäller kraven på rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys hänvisas till det avsnittet.

Det uttryckliga förbudet i 13 kap. 3 § Finansinspektionens förslag till föreskrifter, mot att framhäva rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys jämfört med rådgivning som inte är av sådant slag, minskar risken för sådan konkurrenssnedvridning som påpekats i avsnittet ovan angående rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys i allmänhet. Detta kan dock eventuellt få till effekt att försäkringsdistributörer som vill lämna rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys endast väljer att distribuera andra produkter än försäkringsbaserade investeringsprodukter. Denna risk bedöms dock som förhållandevis liten och under alla omständigheter är det svårt att se några allvarliga skador med anledning av detta.

3.2.14.1.1 Kostnader för företagen

Med hänsyn tagen till att det redan finns krav på försäkringsdistributörerna att lämna information och dokumentera uppgifter enligt 11 och 12 kap. Finansinspektionens förslag till föreskrifter, så bedöms de nu aktuella föreskrifterna inte medföra ytterligare betydande kostnader.

De ytterligare kostnader som skulle kunna tänkas uppkomma beror på den information som måste lämnas angående de underliggande finansiella instrumenten. Inhämtandet av informationen och beskrivningen för kunden är dock arbete som ändå måste ske inom ramen för förberedelsen av lämnandet av rådgivning. Detta bör därför inte innebära några betydande merkostnader för försäkringsdistributörerna.

Motsvarande bedömning görs, för de försäkringsförmedlare som lämnar rådgivning grundad på en opartisk och personlig analys, angående informationen om tredjepartsättning. För de försäkringsförmedlare som inte lämnar sådan rådgivning och för försäkringsföretagen kan detta dock leda till kostnader. Dessa bör uppskattningsvis motsvara en mindre andel av kostnaderna för upprättandet av samma system och rutiner som för rådgivning

grundad på en opartisk och personlig analys (se avsnittet ovan). Kostnader för detta kan därför uppskattas till en fjärdedel, dvs. 40 arbetstimmar med egen personal. Detta innebär en uppskattad kostnad om 52 000 kr.

3.2.14.2 Konsekvenser för små företag

Inga särskilda konsekvenser bedöms uppstå för små företag. Försäkringsdistributörer behöver inte bedriva distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter och skulle kraven bedömas vara för betungande kan en distributör avstå från det.

3.2.14.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

Förslaget bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för Finansinspektionen.

3.2.15 Ytterligare krav vid distribution av vissa pensionsförsäkringar (14 kap.)

3.2.15.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Regeringen har i lagrådsremissen föreslagit att reglerna om försäkringsbaserade investeringsprodukter även ska tillämpas på vissa pensionsförsäkringar. För försäkringsbaserade investeringsprodukter finns, utöver bestämmelserna i 6 kap. lagförslaget, även regler i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 av den 21 september 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97. Med hänsyn till att regeringen vill likrikta reglerna avseende försäkringsbaserade investeringsprodukter och vissa pensionsförsäkringar har Finansinspektionen, i de delar som bemyndigande lämnats, hänvisat till vissa artiklar i kommissionens delegerade förordning samt till 13 kap. 6 § Finansinspektionens förslag till föreskrifter.

De bestämmelser som har gjorts tillämpliga på försäkringsdistributörer som distribuerar vissa pensionsförsäkringar är reglerna om rutiner och riktlinjer för intressekonflikter (art. 3–7), incitament (art. 8), lämplighetsbedömning (art. 9–14, 17 och 18) dokumentation (art. 19) samt information om tredjepartsersättning (13 kap. 6 § Finansinspektionens förslag till föreskrifter).

Reglerna gäller således endast för de försäkringsdistributörer som vill distribuera vissa pensionsförsäkringar och är inte obligatoriska för alla försäkringsdistributörer.

Med hänsyn till att vissa pensionsförsäkringar kan likna försäkringsbaserade investeringsprodukter är det naturligt att reglerna likriktas. Värdet på båda typer av produkterna är direkt eller indirekt exponerade mot marknadsvolatilitet (1 kap. 9 § 8 och 7 kap. 1 § lagförslaget). Den enda skillnaden är att vissa pensionsförsäkringar syftar till att ge inkomst vid

pensionering och berättigar den försäkrade till vissa ersättningar (1 kap. 9 § 17 lagförslaget).

Genom att reglerna likriktas säkerställs konsumentskyddsaspekter men även att regelarbitrage inte ska uppstå. Konsumentskyddsaspekterna kan med fog hävdas vara särskilt viktiga när det avser pensioner, vilka ju ska ge inkomst långt fram i tiden och säkra konsumenters leverne. Det är därför särskilt viktigt att en konsument ska få samma information och samma kvalitet på rådgivningen oavsett om den aktuella produkten distribueras som en försäkringsbaserad investeringsprodukt eller vissa pensionsförsäkringar. I annat fall finns risk att aktörer hellre väljer att distribuera produkter vilka benämns som pensionsförsäkring snarare än försäkringsbaserade investeringsprodukter. Även om pensioner är viktiga för den enskilde individen så har Finansinspektionen bedömt att det, mot bakgrund av samma resonemang, inte heller bör införas strängare regler för vissa pensionsförsäkringar. I annat fall finns risk att det som egentligen utgör pension, distribueras under benämningen försäkringsbaserade investeringsprodukter.

3.2.15.2 Konsekvenser för företagen

Genom Finansinspektionens förslag påförs de försäkringsdistributörer som vill distribuera vissa pensionsförsäkringar ytterligare krav.

Försäkringsdistributörerna måste upprätta, följa och årligen se över riktlinjer för intressekonflikter samt identifiera och hantera eventuella intressekonflikter. Det blir således ett visst merarbete med att dels upprätta nämnda riktlinjer, dels att i distributionsverksamheten faktiskt identifiera och hantera intressekonflikterna.

Vidare måste försäkringsdistributörer bedöma incitament och incitamentsprogram för att säkerställa att dessa inte uppmuntrar till att försäkringsdistributionsverksamheten bedrivs på ett sätt som inte stämmer överens med skyldigheten att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse. Denna bedömnings behöver inte ske löpande och bör därför vara ett arbete som endast måste göras när incitaments och incitamentsprogram materiellt förändras. Finansinspektionen bedömer att detta inte ska leda till ett särskilt nämnvärt merarbete för försäkringsdistributörerna.

Flera av bestämmelserna gäller vidare den lämplighetsbedömning som ska göras av försäkringsdistributören. Kraven innebär bland annat att information ska inhämtas för att exempelvis säkerställa att den produkt som föreslås är förenlig med kundens behov, krav och investeringsprofil.

Försäkringsdistributören ska vidare kontrollera att uppgifterna är tillförlitliga. Därutöver ska försäkringsdistributören lämna ett lämplighetsutlåtande med visst innehåll. Dessa särskilda krav som ställs på denna distributionsverksamhet kommer innebära ett merarbete för försäkringsdistributörerna. Försäkringsdistributörerna måste vidare upprätta

system och rutiner för att göra dessa lämplighetsbedömningar och inhämta den relevanta informationen. Det är vidare troligt att försäkringsdistributörerna kommer behöva skapa eller införskaffa olika former av bedömningshjälpmedel (särskild mjukvara, checklistor, bedömningsmallar eller liknande) för att kunna göra lämplighetsbedömningarna.

Kravet på dokumentation bedöms inte medföra några särskilt stora konsekvenser för försäkringsdistributörerna. Det merarbete som dokumentationen kräver bedöms som förhållandevis ringa och inte vara särskilt mer ingripande än det allmänna dokumentationskravet.

Vad gäller kravet på att lämna information om tredjepartsersättningar hänvisas i denna del till avsnittet ovan angående försäkringsbaserade investeringsprodukter.

3.2.15.2.1 Kostnader för företagen

Uppskattningsvis bör det uppkomma engångskostnader hänförliga till upprättandet av riktlinjerna om intressekonflikter liksom bedömningen av incitament och incitamentsprogram. Dessa engångskostnader kan uppskattas till ca 80 arbetstimmars arbete av egen personal. Detta uppskattas motsvara 104 000 kr.

Det kan tänkas uppkomma ytterligare kostnader med anledning av de löpande åtgärder som försäkringsdistributörerna behöver göra vid distribution av vissa pensionsförsäkringar. Dessa åtgärder bedöms medföra ca 1 arbetstimme merarbete per rådgivning. Stora delar av det merarbetet är dock sådant som bör ingå i rådgivningen och distributionsverksamheten varför det inte bör innebära några betydande merkostnader för försäkringsdistributörerna.

3.2.15.3 Konsekvenser för små företag

Inga särskilda konsekvenser bedöms uppstå för små företag. Försäkringsdistributörer behöver inte bedriva distribution av vissa pensionsförsäkringar och skulle kraven bedömas vara för betungande kan en distributör alltså avstå från det.

3.2.15.4 Konsekvenser för Finansinspektionen

Förslaget bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för Finansinspektionen.

3.2.16 Anmälningar och underrättelser till Finansinspektionen (15 kap.)

3.2.16.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Förslagen om utökad ledningsprövning av ledningspersoner, samt underrättelse om ändringar i ansvarsförsäkringen bedöms leda till ett ökat konsumentskydd.

3.2.16.2 Konsekvenser för företagen

Finansinspektionens förslag till föreskrifter innebär mindre förändringar. Det avser bland annat skyldigheten för försäkringsföretag att informera Finansinspektionen om en ansvarsförsäkring upphör eller understiger vissa miniminivåer. Vidare införs det bilagor till föreskrifterna, med uppgifter som ledningspersoner i försäkringsförmedlare ska ge in till Finansinspektionen.

3.2.16.2.1 Kostnader för företagen

Förslagen bedöms inte medföra några nämnvärda merkostnader för företagen.

3.2.16.3 Konsekvenser för små företag

Förslagen bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för små företag.

3.2.16.4 Konsekvenser för Finansinspektionen

Finansinspektionen kommer, för det fall ansvarsförsäkring upphör eller miniminivå understiger kravet, behöva vidta tillsynsåtgärder. Likaså kommer den mer omfattande ledningsprövningen att kräva mer resurser, om än begränsade.

3.3 Förslag till ändring av försäkringsrörelseföreskrifterna

Ändringarna innebär att det sker ett förtydligande i de inledande bestämmelserna i försäkringsrörelseföreskrifterna samt att vissa ändringar görs i bilagorna till försäkringsrörelseföreskrifterna. Det införs bestämmelser som informerar om att för de försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution finns ytterligare regler i bland annat de nu föreslagna föreskrifterna om försäkringsdistribution. Ändringarna i bilagorna är dels av förtydligande karaktär, dels införs frågor i bilagan för att kunna bedöma om ledningspersoner i försäkringsföretag som bedriver försäkringsdistribution uppfyller kraven på skötsamhet i ekonomiska angelägenheter.

3.3.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Förslaget bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för samhället och konsumenterna.

3.3.2 Konsekvenser för företagen

Ändringarna är, huvudsakligen, en konsekvens av att försäkringsdistributionsreglerna även blir tillämpliga på försäkringsföretag i deras distributionsverksamhet. Försäkringsföretagens ledningspersoner måste exempelvis uppfylla kraven på insikt och erfarenhet som framgår av lagförslaget. Vidare måste försäkringsföretagens ledningspersoner uppvisa

skötsamhet i ekonomiska angelägenheter. Detta är krav som försäkringsföretagens ledningspersoner tidigare inte behövt uppfylla och det är således teoretiskt möjligt att en ledningsperson kan bedömas inte uppfylla kraven enligt distributionsregelverket och därmed inte får delta i ledningen för ett försäkringsföretag.

3.3.2.1 Kostnader för företagen

Förslagen bedöms inte medföra några nämnvärda merkostnader för företagen.

3.3.2.2 Konsekvenser för små företag

Förslagen bedöms inte leda till några direkta konsekvenser för små företag.

3.3.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

Vid Finansinspektionens lämplighetsprövningar av ledningspersoner i försäkringsföretag, som bedriver försäkringsdistribution, måste Finansinspektionen pröva personerna enligt båda regelverken och säkerställa att ledningspersonerna uppfyller samtliga krav.

3.4 Förslag till ändringar på fondområdet

3.4.1 Konsekvenser för företagen

3.4.1.1 Rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder

Samtliga fondbolag och svenska AIF-förvaltare som lämnar råd om fondandelar inom fondverksamheten kommer att träffas av föreskrifterna i de delar som avser rådgivning av fondandelar. Även utländska förvaltningsbolag och AIF-förvaltare som bedriver filial i Sverige omfattas.

De nya föreskrifterna medför ett behov för företagen att se över sina interna processer och rutiner för att anpassa dem till de nya föreskrifterna. Det kan även innebära att företagen behöver se över sina avtal med befintliga kunder. Vad gäller kraven på kunskap och kompetens motsvarar dessa regler i stort de regler som idag gäller enligt rådgivningsföreskrifterna (2 kap).

Engångskostnaden för att se över de interna rutinerna och ingå avtal uppskattas till 52 000 kr (40 timmar à 1 300 kr).

Finansinspektionen bedömer att de tillkommande kostnaderna relativt sett kan drabba de mindre företagens vinstmarginaler i större utsträckning än de större företagens vinstmarginaler. Detta eftersom de administrativa kostnaderna för de små företagen uppskattas bli större i förhållande till deras omsättning.

3.4.1.2 Hantering av redovisningsmedel

De föreslagna bestämmelserna träffar de fondbolag och AIF-förvaltare som har tillstånd att ta emot medel med redovisningsskyldighet i syfte att föra investeringssparkonto enligt 1 kap. 4 § LVF respektive 3 kap. 2 a § LAIF. För fondbolag och AIF-förvaltare som har tillstånd att ta emot medel med redovisningsskyldighet enligt 7 kap. 1 § LVF eller 3 kap. 2 § LAIF gäller bestämmelserna i 22 kap. 1 § fondföreskrifterna respektive 10 kap. 1 § i AIFM-föreskrifterna.

De lagregler gör det möjligt för fondbolag och AIF-förvaltare som saknar tillstånd till diskretionär portföljförvaltning att föra investeringssparkonto för fondandelar som förvaltas av bolaget trädde i kraft den 1 januari 2018. I dagsläget har inte någon aktör ansökt om tillstånd.

Att inte ha detaljerade regler om hantering av kunders medel skulle medföra att de kunder som satte in medel på ett investeringssparkonto hos ett fondbolag eller en AIF-förvaltare med tillstånd enligt 1 kap. 4 § LVF resp. 3 kap. 2 a § LAIF skulle ha ett sämre kundskydd än övriga kunder.

3.4.1.3 Bestämmelser om strukturerade insättningar

Förslaget berör de AIF-förvaltare som inom ramen för sitt diskretionära tillstånd lämnar råd om strukturerade insättningar. Den nya bestämmelsen medför enligt Finansinspektionens bedömning ett behov för dessa förvaltare att se över sina interna processer och rutiner för att anpassa dem till de nya bestämmelserna.

3.4.1.4 Utökad rapportering för AIF-förvaltare

Förslaget berör samtliga AIF-förvaltare som förvaltar en specialfond.

Konsekvenserna för bolagen bedöms vara begränsade. Det ställs inte några nya krav på att sammanställa information, utan det nya är att sammanfattningen kvartalsvis ska skickas in till Finansinspektionen. Kraven är desamma för samtliga aktörer som förvaltar specialfonder. Finansinspektionen bedömer att det inte påverkar konkurrensen eftersom de alternativa investeringsfonder som inte är specialfonder har en helt annan inriktning och riktar sig till andra typer av investerare. Som nämns ovan rapporterar redan fondbolag motsvarande information om värdepappersfonder.

AIF-förvaltaren måste upprätta en ny rapporteringrutin och se till att informationen lämnas i det format som Finansinspektionen kräver.

Engångskostnaden för att uppdatera interna processer och utforma det format som krävs beräknas bli mellan 65 000 kronor (50 timmar x 1 300 kronor) och 78 000 kronor (60 timmar x 1 300 kronor), beroende på bolagets storlek. Kostnaden för att löpande uppdatera rapporteringen beräknas uppgå till 2 600 kronor per år (2 timmar x 1 300 kronor).

Många av de berörda bolagen kan kategoriseras som små och arbete med att utveckla nya rapporteringsrutiner kommer förmodligen inte att skilja sig från arbetet i de stora bolagen. Kostnaderna för de mindre företagen förväntas dock bli lägre eftersom de också har färre fonder att förvalta.

3.4.2 Konsekvenser för Finansinspektionen

3.4.2.1 Rådgivning om andelar i fonder inom fondverksamhet till kunder

De ändringar som föreslås i fondföreskrifterna och i AIFM-föreskrifterna medför vissa utökade krav på fondbolag och AIF-förvaltare när det gäller rådgivning inom kärnverksamheten och tillståndet att ta emot medel med redovisningsskyldighet. Det innebär att Finansinspektionen kan behöva se över sina rutiner för tillsyn och tillståndsgivning. Finansinspektionen bedömer därför att de föreslagna bestämmelserna kan medföra en något ökad resursåtgång i ett initialt skede, men att detta bedöms ligga inom Finansinspektionens befintliga budget.

3.4.2.2 Utökad rapportering för AIF-förvaltare

På kort sikt görs bedömningen att utökad rapportering kan ta tid i anspråk för Finansinspektionen eftersom myndigheten måste utarbeta en teknisk lösning för att ta emot informationen och skicka den vidare till Statistiska centralbyrån, som har ansvar för databasen. Arbetet bedöms dock kunna hanteras inom den löpande verksamheten och med nuvarande resurser på lång sikt.

Finansinspektionen kommer även att behöva informera om de ändrade föreskrifterna på myndighetens webbplats och besvara frågor från branschen. Tidsåtgången för detta bedöms dock vara begränsad.